

ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТБРАНАТА И ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

2018

Съдържание

1. Увод	2
2. Управленски подходи и приоритети в отбранителната политика.....	4
2.1. Среда на сигурност – оценка и изводи	4
2.2. Министерството на отбраната като модерна институция на демократичната държава	4
2.3. Политика на прозрачност и отчетност.....	6
2.4. Ресурсна среда.....	7
3. Национална и евроатлантическа сигурност и отбрана, международен мир и стабилност	11
3.1. Европейски съюз – обща политика за сигурност и отбрана.....	11
3.2. НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност.....	12
3.3. Мерки за укрепване на доверието и сигурността	13
3.4. Международно сътрудничество	13
4. Въоръжени сили и отбранителни способности	15
4.1. Съвместно командване на силите	16
4.2. Сухопътни войски.....	17
4.3. Военновъздушни сили.....	18
4.4. Военноморски сили	20
4.5. Бригада „Специални сили“	22
4.6. Изпълнение на мисиите на въоръжените сили	24
4.7. Съвместна подготовка.....	27
4.8. Развитие на националните концептуални и доктринални документи	28
4.9. Въоръжение и техника	29
4.10. Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори	33
4.11. Технологични, изследователски и развойни проекти	34
4.12. Освобождаване и утилизация на излишни бойни припаси	34
5. Хората в отбраната.....	36
5.1. Състояние на окомплектоването	36
5.2. Набиране и кариерно развитие	37
5.3. Военно-образователна система	37
5.4. Социален статус и мотивация.....	39
5.5. Политика на социално сътрудничество.....	40
6. Поддръжка и осигуряване на отбраната	41
6.1. Разузнаване.....	41
6.2. Логистично осигуряване	41
6.3. Инфраструктура на отбраната	43
6.4. Комуникационно и информационно осигуряване.....	44
6.5. Сигурност на информацията	45
6.6. Киберотбрана	45
6.7. Военна стандартизация, сертификация и кодификация	46
7. Заключение	47
8. Направления за съсредоточаване на усилията	49

1. Увод

Докладът за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република България през 2018 г. е разработен съгласно чл. 23 от Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България. Той представя на Народното събрание и българското общество отчет за постигнатите резултати в сферата на отбранителната политика през 2018 г. и на основата на извършените анализи очертава насоките за съсредоточаване на усилията през настоящата 2019 г.

През отчетната 2018 г. отбранителната политика продължи да се осъществява в съответствие с Конституцията, законите и утвърдените от Народното събрание и Министерския съвет национални стратегически документи в областта на сигурността и отбраната. Актуализираната в началото на 2018 г. Стратегия за национална сигурност на Република България дефинира стратегическата цел на отбранителната политика като „защитата и утвърждаването на националните интереси чрез изграждане, поддържане и използване на адекватни на средата на сигурност отбранителни способности и изграждане на оперативно съвместими модерни въоръжени сили с единна система за командване и управление в мирно време и при кризи“. В същото време Стратегията очертава като основен приоритет на отбранителната политика прилагането на метода за „планиране, основаващо се на способности и вероятни сценарии за тяхното използване“.

В тази връзка, отбранителната политика се основаваше на приемственост и устойчивост в следваните национални приоритети в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС, като се отчитаха политическите и социалните процеси през годината в близки до страната ни региони. С оглед на произтичащите от тях рискове и заплахи беше отчетена необходимостта от повишаване на изискванията към изграждането и развитието на адекватни отбранителни способности.

Във външнополитически план, от особена важност беше срещата на високо равнище на НАТО през юли 2018 г., по време на която бяха взети важни решения за всеобхватна модернизация на Алианса, които надградиха решенията от срещите в Уелс (2014 г.) и Варшава (2016 г.). Освен това съюзниците препотвърдиха и ангажиментите си за създаване на по-видимо Адаптирано предно присъствие на НАТО в Черно море. Беше прието и решение за стартиране на Инициатива за готовност на НАТО, чиято цел е Алиансът да има на свое разположение повече боеспособни национални сили с висока степен на готовност.

В контекста на сътрудничеството ЕС - НАТО, през юли 2018 г., по време на Срещата на върха на Алианса в Брюксел, беше приета нова съвместна декларация на организации, която съдържа ясни политически послания за: задълбочаване на взаимната ангажираност в областта на сигурността и отбраната, споделяне на тежестта на предприетите действия при отговор на заплахи, избягване на ненужно дублиране и развитие на взаимно допълващи се и съвместими отбранителни способности.

През първата половина на отчетния период успешно бяха изпълнени планираните дейности от Календара на събитията от Българското председателство на Съвета на Европейския Съюз (ЕС) в сектор отбрана и сигурност. Страната ни дефинира и успешно работи по следните приоритетни области: активно подпомагане на изпълнението на инициативите по прилагане на Глобалната стратегия на ЕС в областта на сигурността и отбраната; подкрепа на развитието на военните способности на ЕС; укрепване на сигурността на Западните Балкани и задълбочаване на сътрудничеството между ЕС и НАТО.

Като основен посредник във вземането на решения от европейския дневен ред в този период страната ни постигна значителен напредък с регламентирането на Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната, чрез която ще се финансират съвместни проекти за развитие на отбранителни способности.

На ведомствено ниво усилията на ръководството на Министерството на отбраната бяха концентрирани върху идентифицирането и прилагането на оптимални управленски решения, свързани с изпълнението на задачите на въоръжените сили и изграждането и поддържането на отбранителните им способности. В тази връзка, в съответствие с препоръките на Консултативния съвет за национална сигурност¹, бяха предприети конкретни действия по подготовката за

¹ Заседание 09.01.2018 г.

разработването на нов стратегически документ с дългосрочен хоризонт, задаващ параметрите за изграждане и развитие на българските въоръжени сили.

Приоритетни направления на работа бяха предприемане на мерки за преодоляване на недостига от военнослужещи и реализацията на основните модернизационни проекти, в съответствие с препоръките на Консултативния съвет за национална сигурност от 18.04.2018 г.

Друг основен приоритет в дейността на Министерството на отбраната, в съответствие със съюзните ни ангажименти, беше изпълнението на приетия в началото на 2018 г. „Национален план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от Брутният вътрешен продукт (БВП) на Република България до 2024 г.“

2. Управленски подходи и приоритети в отбранителната политика

2.1. Среда на сигурност – оценка и изводи

През 2018 г. стратегическата среда на сигурност се характеризираше с изключителна динамика, комплексност и висок кризисен потенциал в глобален и регионален аспект, като глобализацията и тенденцията към многополюсен свят продължиха да са основни фактори по отношение на цялостното ѝ развитие.

В Афганистан, въпреки усилията на международната общност и местните сили за сигурност за нормализиране на обстановката, преговорите с цел намиране на политическо решение и опитите за реинтеграция на талибаните, се запазиха високото ниво на терористична дейност, вътрешнополитическите противоборства и социално-икономическите проблеми.

Хибридните заплахи, международният тероризъм и киберпрестъпността бяха сред главните предизвикателства пред националната и съюзната сигурност. Нелегалната миграция продължи да бъде задълбочаващ се проблем за демократичните общества и икономиките в транзитните и приемащите държави. Запази се рискът от миграционни потоци от Африка вследствие на бедността и регионалните конфликти.

Енергийната сигурност, в контекста на диверсификацията на източниците и маршрутите за пренос, също беше определяща по отношение на глобалната среда на сигурност. Конфликтите, политическата и икономическата нестабилност в районите на добив на суровините и по трасетата за пренос продължиха да оказват негативно влияние върху достъпа и доставките на енергийни и други стратегически ресурси.

Запази се и тенденцията за размиване на границите между външната и вътрешната сигурност.

Сигурността на страната ни в регионален аспект беше в пряка зависимост от процесите в Черноморския регион и в Близкия изток и Северна Африка.

Основното предизвикателство пред сигурността в Черноморския регион беше свързано с изострянето на конфронтацията в Източна Украйна. Кризата в Азовско море демонстрира критично висок потенциал за ескалиране на напрежението. Замразените конфликти в Приднестровието, Абхазия и Южна Осетия запазиха потенциалите си като евентуални източници на напрежение и рискове за регионалната сигурност.

В Близкия изток и Северна Африка (Сирия, Йемен и Либия) негативно влияние оказваха деструктивните процеси като: продължаващите въоръжени стълкновения; неефективните вътрешни и международни преговорни механизми за регулиране на конфликтите и влошаващата се хуманитарна ситуация.

Ясно заявената евроатлантическа и европейска перспектива пред Западните Балкани, допълнително подкрепена от страната ни по време на председателство ни на Съвета на ЕС, създаде условия за елиминирането на рисковия потенциал в региона. В този контекст се реализира успешната ратификация на Споразумението от Преспа, която дава възможност на Република Северна Македония да се присъедини към НАТО.

2.2. Министерството на отбраната като модерна институция на демократичната държава

През 2018 г. развитието на Министерството на отбраната като модерна институция се осъществяваше в рамките на дефинираните в актуализираната Стратегия за национална сигурност принципи на съвременния отбранителен мениджмънт.

В тази връзка и в съответствие с Програмата за управление на Правителството на Република България за периода 2017-2021 г. (Програма за управление 2017-2021 г.)², на ведомствено ниво бяха извършени прегледи на „Програма за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България до 2020 г.“ (Програма 2020) и на основаващия се на нея „План за развитие на въоръжените сили до 2020 г.“ (План 2020).

² Мярка 291

Резултатите от анализа на идентифицираните проблеми при изпълнението на Програма 2020 бяха отразени в изводите и в направленията за съсредоточаване на усилията до края на 2018 г. на предходния Доклад за състоянието на отбраната и въоръжените сили за 2017 г.

Прегледът на изпълнението на План 2020 акцентира както върху съответствието му с целите и задачите на Програма 2020, така и върху необходимостта от реорганизиране на военните формирования, ресурсното му осигуряване, изпълнението на инвестиционните проекти за модернизация и темповете на освобождаване от излишни имоти, имущества, въоръжения, техника и боеприпаси. В тази връзка с измененията на План 2020³ бяха реорганизирани част от военните формирования на тактическо ниво.

През отчетния период Министерството на отбраната активно взаимодейства със Съвета по сигурността към Министерския съвет. При представянето на концептуалния документ „Пътна карта за разработването на Програма 2032“, на заседанието на 21 юни 2018 г., беше взето решение за провеждане на междуведомствен „Стратегически преглед на системата за защита на националната сигурност и Стратегически преглед на отбраната“ като единен процес. В рамката на този процес, в Министерството на отбраната ще бъде проведен Преглед на отбраната. От своя страна Прегледът на отбраната ще послужи като база за разработването на нов дългосрочен стратегически документ с хоризонт 2032 г. Този времеви период е хармонизиран с процедурите на отбранителното планиране в НАТО и ЕС и ще гарантира стабилно развитие на въоръжените сили и техните способности.

В изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г. и в съответствие с решенията от срещата на върха на НАТО в Уелс (2014) по отношение на справедливото споделяне на финансовите ангажименти на съюзно ниво, в началото на 2018 г. беше приет „Национален план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от БВП на Република България до 2024 г.“. Планът отразява в детайли конкретиката на нарастването на разходите за отбрана до 2024 г., включително и по отношение на основните проекти за модернизация на въоръжените сили. Освен това Планът поставя акцент и върху необходимостта през 2024 г. да се постигне съотношение 60:20:20 между разходите за личен състав, текуща издръжка и капиталовите разходи.

В съответствие с принципите на модерния отбранителен мениджмънт и необходимостта от повишаване на взаимодействието между структурите в рамките на интегрираното Министерство на отбраната беше разработен проект на „Указания на министъра на отбраната по отбранителната политика“.

Във връзка с направените промени в правната рамка на политиката за борба с тероризма⁴ и в изпълнение на Програма за управление 2017-2021 г.⁵ през 2018 г. в Министерство на отбраната беше разработен нов „План за действие на Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия по противодействие на тероризма“. Създадена беше организация за взаимодействие с партньорските служби за сигурност и с Националния контратерористичен център.

С цел надграждането на съществуващата експертиза, Министерството на отбраната и Военна академия „Г.С. Раковски“ участваха в пилотния проект „Национални практики в използването на въоръжените сили в борбата срещу тероризма“ на Центъра на НАТО за борба с тероризма в Анкара.

През 2018 г. в изпълнение на Стратегията за развитие на държавната администрация (2014 - 2020 г.) и Закона за администрацията, както и с цел модернизиране на институцията, беше въведена система за управление на качеството на администрацията на Министерството на отбраната. В тази връзка, в рамките на проекта на Института по публична администрация „Въвеждане на Обща рамка за оценка в администрациите“, беше разработен Доклад от самооценка, в който бяха представени мерки за подобрене на дейността на администрацията.

През 2018 г. продължи осигуряването на технологичното прилагане на Закона за електронно управление, на новите информационни технологии и предоставянето на публични и интернет

³ ПМС №124/29.06.2018 г.

⁴ „Закон за противодействие на тероризма“; „Национален план за противодействие на тероризма“; „Закон за военната полиция“; ЗОВСРБ

⁵ Мярка 315: Усъвършенстване на нормативната база, регламентираща системата за управление при кризи

услуги във ведомството. В значителна степен беше подобро съвместяването на интегрираната информационна система на Министерството на отбраната с информационните системи на другите звена от държавната администрация. Бяха предприети конкретни действия за намаляване на административната тежест, които обхванаха: получаването на достъп до средата за междурегионен обмен, създаването на организация в администрацията на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия за служебно получаване по електронен път на удостоверения за наличие/липса на досъдебни производства и свидетелства за съдимост.

По отношение намаляването на документооборота на хартиен носител, както в рамките на ведомството, така и извън него, през изминалата година бяха изпълнени съответните законови и нормативни изисквания⁶.

В дългосрочен план са планирани дейности по създаване и внедряване на решения и механизми за електронно управление в администрацията на Министерството на отбраната.

В рамките на Националния координационен механизъм по правата на човека към Министерство на външните работи продължиха дейностите по Националния план за прилагане на Резолюция 1325 на Съвета за сигурност на ООН. Министерство на отбраната, съвместно със Сдружението на жените военнослужещи, обобщи значителен обем от информация за националния доклад за напредъка по прилагане на политиките за равнопоставеността към Комитета на НАТО по въпросите на равнопоставеността⁷.

Необходимостта от развитие на способности за ефективни публични стратегически комуникации продължи да бъде приоритетен ангажимент в дейността на политическото ръководство на Министерството на отбраната през 2018 г. В този контекст интернет-страницата на Министерството на отбраната беше актуализирана с тематичен раздел „Отбранителна политика“.

При обсъждането на изпълнението на Програмата за управление 2017-2021 г. в Съвета за развитие към Министерския съвет през м. септември 2018 г., беше констатирано, че мерките и целите от компетентността на Министерството на отбраната в значителна част са изпълнени, а тези с дългосрочен хоризонт и/или постоянен срок на изпълнение продължават да се изпълняват.

2.3. Политика на прозрачност и отчетност

2.3.1. Ефективно управление и премахване на условията за корупция

В контекста на изпълнението на Програмата за управление 2017-2021 г.⁸, Постоянният съвет по антикорупция продължи да координира усилията и дейностите за повишена прозрачност, отчетност и борба с формите на корупция в Министерството на отбраната.

Инспекторатът на Министерството на отбраната извърши анализ и оценка на корупционния риск в различни структури на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, агенции, служби и др. В резултат, в проверените структури бяха приложени конкретни мерки за ограничаване на корупционния риск.

В Служба „Военна полиция“ продължи да функционира денонощна „гореща“ телефонна линия за сигнали за корупция. Интернет-страницата на Службата даваше възможност за предоставяне на информация от граждани, за своевременно реагиране на сигнали и за осигуряване на публичност при разкрити случаи на корупция.

2.3.2. Информационна политика

През отчетния период усилията приоритетно бяха насочени към повишаване осведомеността на обществото относно: българското председателство на Съвета на Европейския съюз в областта на

⁶ РМС №777/31.10.2018г. (за създаване на профили на администрациите по чл. 38, ал. 1 и ал. 2, т. 1-3 от Закона за администрацията в Системата за сигурно електронно връчване) и РМС №357/29.07.2017 г. (привеждане на системата за документооборота в съответствие с единния технически протокол, утвърден от председателя на Държавната агенция „Електронно управление“) и §6 от Преходните и заключителни разпоредби на Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги

⁷ NATO Committee on Gender Perspectives - NCGP

⁸ Мярка 300: Повишена прозрачност, отчетност и решителна борба с корупцията

сигурността и отбраната; участието на Въоръжените сили в мисии и операции зад граница; подготовката и участието на военните формирования в съвместни, многонационални учения и тренировки; оказването на помощ на населението и др.

Дирекция „Връзки с обществеността“ продължи да осигурява прозрачността на действията и решенията на ръководството на Министерството на отбраната и дейността на Българската армия. Предоставянето на своевременно информация допринесе за обективното отразяване на дейността на Българската армия и за запазване на общественото доверие в институцията.

Над 560 новинарски съобщения бяха публикувани в рубриката „Новини“ на интернет-страницата на Министерството на отбраната, както и над 500 съобщения в профила на Българската армия в социалната мрежа „Facebook“.

Активността на медиите относно дейността на Министерството на отбраната и Въоръжените сили се запази сравнително висока, като темата за Българската армия и отбранителната политика присъстваше почти всекидневно в медийното пространство.

Според национално представително проучване от юли 2018 г. авторитетът на Българската армия се е повишил до 51%, с което се затвърди високият рейтинг на армията като една от най-уважаваните държавни институции.

2.3.3. Контролна и одитна дейност

С цел реализиране на политиката на повишена прозрачност, отчетност и решителна борба с корупцията Инспекторатът осъществяваше контрол за спазването на нормативните актове, заповедите на министъра на отбраната и за законосъобразното провеждане на административните дейности в Министерството на отбраната, в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и в Българската армия. През отчетния период бяха извършени общо 116 проверки, от които три комплексни, 11 тематични (шест планови и пет извънпланови), три контролни и 99 проверки по сигнали, заявления и жалби от физически и юридически лица. В резултат на контролната дейност от утвърдените около 450 предложения за отстраняване на констатираните слабости, до този момент са изпълнени почти половината от тях, като останалите са в процес на изпълнение.

В съответствие със законодателството на Република България в областта на обработването на лични данни на субектите на данни, през 2018 г. в Министерството на отбраната беше разработена и утвърдена „Политика за защита на личните данни в министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия“. Документът регламентира в детайли основните принципи и способи на обработването, предаването и съхраняването на лични данни, мерките за защитата им, както и правата на субектите на лични данни във ведомството.

Системата за защита на класифицираната информация в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия функционираше устойчиво и допринасяше за изпълнението на изискванията на националното законодателство и международните договори в тази област.

Извършени бяха проверки и по информации, получавани от източници и по сигнали, подавани на „горещия телефон“. Всички случаи, за които бяха събрани доказателства за извършена престъпна дейност, бяха предадени на Военноокръжните прокуратури за отношение.

През 2018 г. дирекция „Вътрешен одит“ извърши общо 41 одитни ангажимента, от които 17 за даване на увереност и 24 одитни ангажимента за консултиране.

2.4. Ресурсна среда

На основание на Закона за държавния бюджет на Република България за 2018 г. и Постановление № 332 на Министерския съвет от 22 декември 2017 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2018 г.⁹, на Министерство на отбраната беше утвърден бюджет с

⁹ Вкл. и на Указанията за изпълнението на държавния бюджет и на сметките за средства от Европейския съюз за 2018 г. - ДР № 01 от 11.01.2018 г. на Министерството на финансите

включен трансфер за Държавните висши военни училища (ДВВУ), в размер на 1 219,12 млн. лв. Допълнително в централния бюджет бяха предвидени финансови средства за приоритетните инвестиционни проекти за модернизация на въоръжените сили в размер на 397 млн. лв. В резултат разходите за отбрана за 2018 г. бяха в размер на 1 616,12 млн. лв., което представлява 1,53 % от прогнозния БВП за 2018 г. (към края на 2017 г. БВП е 105 609 млн. лв.).

През 2018 г. разходите, извършени от Военномедицинска академия по договорите с Националната здравноосигурителна каса и отчетени по дейност „Плащания за болнична медицинска помощ“, бяха в размер на 69,65 млн. лв. Дейностите по ликвидирането на последици от стихийни бедствия и производствени аварии възлязоха на 0,462 млн. лв. И в двата случая финансовите средства бяха осигурени с корекции по бюджета на ведомството.

Общият размер на разходите по основни отбранителни програми на Министерство на отбраната през 2018 г., включително и с извършените разходи в ДВВУ, възлязоха на 1 587,88 млн. лв. Допълнително по Програмата на НАТО за инвестиции в областта на сигурността (NSIP), други бюджети и сметки за средства от ЕС бяха изразходвани 5,00 млн. лв.

По този начин **разходите за отбрана са в размер на 1 592,88 млн. лв. и представляват 1,48 % спрямо прогнозния БВП за 2018 г.** (към края на 2018 г. БВП е 107 925,3 млн. лв.).

Планираното ниво за 2018 г. на разходите за отбрана – 1,55% от БВП съгласно Националния план за повишаване на разходите за отбрана не беше постигнато основно поради забавянето на реализацията на приоритетните инвестиционни проекти за модернизация на ВС.

На Фигура 1 са представени разходите за отбрана като процент от БВП за периода 2014-2018 г.

Фигура 1

Финансовите средства, изразходвани в Министерство на отбраната през 2018 г., с включени разходи за ДВВУ по направления на разходите, са както следва:

- за персонал - 951,41 млн. лв. (59,9 % от общите разходи на Министерство на отбраната);
- за текуща издръжка (в това число подготовка) - 302,42 млн. лв., (19,05% от общите разходи в МО). Разходите за подготовка са в размер на 16,31 млн. лв. (1,03% от общите разходи на Министерство на отбраната);
- за капиталови разходи - 334,04 млн. лв. (21,04 % от общите разходи в Министерство на отбраната).
- Финансовите средства, изразходвани в Министерство на отбраната (без разходите на ДВВУ) по направления на разходите през 2018 г. са както следва:
  - за персонал – 918,79 млн. лв. (59,50% от общите разходи на Министерство на отбраната);
  - за текуща издръжка – 293,57 млн. лв. (19,01% от общите разходи на Министерство на отбраната);
  - за капиталови разходи – 331,77 млн. лв. (21,49% от общите разходи на Министерство на отбраната).

При изпълнението на Програма 2020, стремежът е през 2024 г. да се постигне съотношение 60:20:20 между разходите за личен състав, текуща издръжка и капиталовите разходи. Съгласно Националния план за повишаване на разходите за отбрана това съотношение е планирано през 2018 г. да достигне 57:14:29.

С изпълнението на бюджета на Министерството на отбраната за 2018 г. не се постига планираното съотношение за годината поради факта, че се забавя изпълнението на приоритетните инвестиционни проекти за модернизация на ВС. В същото време може да се направи изводът, че съотношението на разходите на практика почти достигна до целевите нива 60:20:20, съгласно Програма 2020.

През 2018 г. на Министерството на отбраната бяха отпуснати средства от централния бюджет за допълнителни разходи чрез постановления на Министерски съвет, като по-значимите от тях са за:

- разплащане на неотложни разходи за дейности на Военномедицинска академия;
- сключване на договори за осигуряване на летателната годност на самолети МиГ-29;
- изпълнението на дейности за изграждане на Комплексната автоматизирана система за управление на страната при извънредно положение, военно положение или положение на война;
- сключване на договори за възстановяване на летателната годност на самолети Су-25;
- строително-ремонтни дейности и доставка на медицинска апаратура;
- поддръжка и ремонт на авиационна техника и комуникационни, информационни и навигационни системи от състава на Военновъздушните сили на Българската армия;
- изграждане на полеви апаратни за привързване на полевата комуникационна и информационна система към Стационарната комуникационна система на Българската армия – „Странджа-2“;
- доставка на мобилни и ръчни абонатски терминали от Система „Автоматизирана мрежа за свързка с подвижни обекти“ по стандарт ТЕТРА.

През периода 2014-2017 г. разходите за отбрана, като процент от БВП (Фигура 1), се запазваха на едно относително постоянно ниво, което позволяваше поддържане с големи усилия и затруднения на съществуващите отбранителни способности. Увеличението на разходите за отбрана през 2018 г., както в абсолютна стойност, така и като процент от БВП, съответства на икономическия растеж на страната и предостави възможност, както за поддържане, така и за надграждане на способностите на въоръжените сили.

Допълнителните разходи по бюджета на Министерството на отбраната за 2018 г. позволиха дейности по поддържането и ремонта на съществуващата техника, в т. ч. възстановяване на летателната годност на авиационната техника, поддръжка и доставка на комуникационни, информационни и навигационни системи, с цел запазване на придобити и изграждане на нови отбранителни способности, както и гарантиране на изпълнението на поетите ангажименти от Република България по пакет „Цели за способности 2017“ на НАТО.

Увеличението на средствата за отбрана осигури възможност на Министерството на отбраната за изпълнението на строителство и ремонт на обекти на военни формирования на Сухопътни войски, Военновъздушни сили, Военно-географска служба, Стационарна комуникационна и информационна система и служба Военна информация и възстановяване на сградния фонд и съоръженията на Военномедицинска академия, с цел привеждане на неизползваеми и затворени клиники според изискванията, предявявани към лечебните заведения, доставка на медицинска апаратура, както и предоставяне на адекватни медицински услуги и здравни грижи за пациентите.

2.4.1. Изпълнение на бюджетните програми по политики

Програмният бюджет на Министерството на отбраната се разпределя и изпълнява по две секторни политики - „Отбранителни способности“ и „Съюзна и международна сигурност“, както и по 11 основни отбранителни програми, които подкрепят изпълнението на политиките.

2.4.1.1. Политика “Отбранителни способности”

Основната цел на политика „Отбранителни способности“ е фокусиране на усилията за възстановяване и поддържане на ключови компоненти от системата за отбрана на страната и въоръжените сили за гарантиране на териториалната цялост (сухоземни, въздушни и морски граници), чрез изграждане на оперативно съвместими модерни въоръжени сили с единна система за командване и управление, структура, численост, въоръжение, техника, подготовка и инфраструктура за мирно време и при кризи.

Изразходваните средства по политика „Отбранителни способности” са в размер на 1 503,32 млн. лв., включително разходите на ДВВУ, което представлява 94,67 % спрямо общите разходи на Министерството на отбраната. Те са разпределени по поддържащите политиката основни програми 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 и 11 и са показани в Таблица 1:

Политика	Разходи през 2018 г. (млн. лв.)	% от общо изразходваните финансови средства в МО
Отбранителни способности	1 503,32	94,67%
ОП 1 „Подготовка и използване на въоръжените сили”	1 060,93	66,81%
ОП 2 „Управление на човешките ресурси и резерв”	15,27	0,96%
ОП 3 „Военна полиция”	29,48	1,86%
ОП 5 „Медицинско осигуряване”	185,99	11,71%
ОП 6 „Военно-патриотично възпитание и военно-почивно дело”	32,81	2,07%
ОП 7 „Изследвания и технологии”	8,76	0,55%
ОП 8 „Военно образование”	43,88	2,76%
ОП 9 „Административно осигуряване, инфраструктура и управление на риска”	104,66	6,59%
ОП 11 68 бригада "Специални сили"	21,53	1,36%

Таблица 1

2.4.1.2. Политика “Съюзна и международна сигурност”

Основната цел на тази политика е участие във формиране на политиките на НАТО и ЕС по сигурността и отбраната и адекватен принос към тяхното реализиране. Изразходваните средства по политика „Съюзна и международна сигурност” са в размер на 84,56 млн. лв., или 5,33% от общите разходи на Министерството на отбраната. Те са разпределени по поддържащите политиката основни програми 4 и 10 и са показани в Таблица 2:

Таблица 2

Политика	Разходи през 2018 г. (млн. лв.)	% от общо изразходваните финансови средства в МО
“Съюзна и международна сигурност”	84,56	5,33%
ОП 4 „Членство в НАТО и ЕС и международно сътрудничество”	31,62	1,99%
ОП 10 „Военна информация”	52,94	3,33%

3. Национална и евроатлантическа сигурност и отбрана, международен мир и стабилност

3.1. Европейски съюз – обща политика за сигурност и отбрана

Темата за сигурността и стабилността в силна и единна Европа беше един от политическите приоритети в програмата на Българското председателство на Съвета на ЕС, към чиято реализация Министерството на отбраната имаше сериозен ангажимент.

В изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г.¹⁰ по време на първото председателство на страната ни на Съвета на Европейския съюз Министерството на отбраната дефинира следните приоритетни области, които бяха съгласувани с постоянното председателство на Съвета „Външни работи/Отбрана“:

- Активно подпомагане на изпълнението на инициативите по прилагане на Глобалната стратегия на ЕС в областта на сигурността и отбраната;
- Подкрепа на развитието на военните способности на ЕС;
- Укрепване на сигурността на Западните Балкани;
- Задълбочаването на сътрудничеството ЕС - НАТО.

С цел гарантирането на последователност и приемственост, тези приоритетни области бяха съобразени в пълна степен и с дългосрочните цели и общ план от теми и основни въпроси за 18-месечен период от дейността на Съвета, обхващащ програмите на председателствата на т.н. „трио“ - Естония, България и Австрия.

Успешно бяха изпълнени планираните дейности от Календара на събитията от Българското председателство на Съвета на ЕС:

- Съветът по външни работи на Европейския съюз прие и одобри проект на Регламент за създаване на Европейска програма за индустриално развитие в областта на отбраната, разработен в рамките на председателството ни на Работната група „Приатели на председателството“;
- През м. март беше приета Пътна карта за бъдещите действия по линия на инициативата за Постоянното структурирано сътрудничество (ПСС) на ЕС, която представи конкретните срокове и действия в развитието на инициативата;
- Беше разработен План за действие на проекта „Военна мобилност“ от инициативата ПСС и бяха одобрени военните изисквания по отношение на гражданската железопътна и пътна инфраструктура;
- На 7 юни 2018 г. в Брюксел, Белгия, съвместно с Европейската агенция по отбрана беше проведен симпозиум на тема: „Военната мобилност – ключ към европейската сигурност“;
- В рамките на председателството ни на Специалния комитет „ATHENA“, който се занимава с финансиране на общите разходи, свързани с военните операции на ЕС, бяха поставени основите за формирането на официалната позиция на Специалния комитет по постигането на синергия между цивилната и военната логистична поддръжка;
- Отчитайки нивото на амбиция на ЕС в областта на сигурността и отбраната бяха разработени два базови документа: Каталог за напредъка и План за развитие на способностите;
- Семинар на високо експертно ниво за изграждането на капацитет в областта на сигурността и отбраната в страните от Западните Балкани беше организиран и проведен през м. май 2018 г. в София, по време на който бяха представени възможностите за бъдещи подходи към реформите и заздравяването на секторите за сигурност и отбрана на държавите от региона;
- Нова Съвместна декларация между лидерите на ЕС и НАТО беше подписана на 10 юли 2018 г. С цел подобряване на диалога между двете организации беше организирано проведено Съвместно заседание на военните комитети на ЕС и НАТО.

¹⁰ Мярка 295 Активно и последователно участие в Общата външна политика и политика за сигурност и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС.

Освен дейностите в областта на председателствата на Работната група „Приятел на председателството“ и Специалния комитет „ATHENA“ допълнително в областта на отбраната бяха организирани над 30 форума, като шестнадесет от тях се проведеха на територията на Република България.

Дейностите по времето на ротационното ни председателство бяха осъществявани в тясно взаимодействие с Австрия, като следващата държава-членка, поемаща председателството на Съвета на Европейския съюз. В тази връзка, в рамките на осигуряването на приемственост в общ план, особено внимание беше отделено на оказването на съдействие за институционалното изграждане на Западните Балкани.

Допълнително усилията по време на председателството ни на Съвета на Европейския съюз бяха фокусирани върху подпомагането на Румъния и Хърватия при изграждането на капацитет по отношение на подготовката за провеждането на ротационните им председателства съответно през 2019 и 2020 г.

През месец юли 2018 г. заместник-министърът на отбраната, с отговорности в областта на отбранителната политика, беше определен от Върховния представител на ЕС по въпросите на външната политика и политиката за сигурност за постоянен председател на Направляващия борд във формат „Национални директори по въоръженията“ на Агенцията по отбрана. Назначението е първо по рода си за български представител, който по време на три годишния си мандат ще председателства два пъти годишно борда на Агенцията.

През ноември 2018 г. проектът „Модулен елемент за бързо развърщане за подводни интервенции“¹¹ на Военноморските ни сили в областта на морската сигурност беше включен във втората група проекти по инициативата за ПСС, което беше безспорен успех за страната ни.

3.2. НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност

Основният акцент на дейността на Министерството на отбраната през 2018 г. беше поставен върху продължаващите процеси на трансформация на Алианса и адаптацията му към променената среда на сигурност в Европа. Фокусът на дискусиите в рамките на НАТО беше насочен както върху напредъка по изпълнението на ангажимента за увеличаване на разходите за отбрана, модернизацията и адаптацията на Алианса, така и върху сътрудничеството между НАТО и ЕС. Активното ни участие в дискусиите по тези въпроси по време на проведените срещи на министрите на отбраната в съюзен формат през м. февруари и юни т.г. и във формат „Букурещ 9“ (Б9) през м. март 2018 г. изигра решаваща роля за подготовката на българската делегация за Срещата на върха на НАТО, проведена на 11 и 12 юли 2018 г. в Брюксел, Белгия.

В изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г.¹² страната ни продължи участието си в изпълнението на мерките за адаптирано предно присъствие на НАТО в Черноморския регион, които демонстрираха на практика единството и солидарността между съюзниците в усилията им за изграждането на модерно възпиране и отбрана. Прилагането на мерките се извършваше съгласно предварителните планове. През 2018 г. продължи изпълнението на дейностите, включени в етап I от пътната карта за изграждане на Военноморски координационен елемент”.

В отговор на променящата се среда на сигурност беше одобрена Инициатива за готовност на Алианса и адаптирана командна структура, като беше обявено създаването на две нови командвания в Норфолк, Вирджиния, САЩ и в Улм, Германия.

На Срещата на върха беше потвърден ангажиментът за създаване на по-видимо адаптирано предно присъствие на НАТО в Черноморския регион. В подкрепа на тази позиция, Република България назначи свои военнослужещи в щабовете на Многонационалната дивизия Югоизток и Многонационалната бригада Югоизток в Румъния.

Като част от приноса на НАТО в борбата с тероризма и като гаранция за сигурността и стабилността в определени региони, по време на Срещата на високо равнище бяха потвърдени

¹¹ Deployable Modular Underwater Intervention Capability Package – DIVEPACK

¹² Мярка 289

ангажиментите на Алианса към Афганистан и Косово и беше взето решение за стартиране на небойна мисия в Ирак. Страната ни подкрепи тези решения, увеличи националния ни контингент в мисията на НАТО в Афганистан и запази приноса си към мисията на Алианса в Косово.

Отчитайки значимостта на киберпространството, като домейн с изключителна важност за Алианса, Република България се присъедини към Центъра на НАТО за изследване, изграждане и усъвършенстване на способности по киберотбрана в Талин, Естония.

Продължи изпълнението на ангажимента на страната ни като водеща нация в Доверителния фонд на НАТО за рехабилитация на пострадали украински военнослужещи. На базата на подписано двустранно споразумение с Министерството на социалната политика на Украйна, през м. юни 2018 г. в болничната база на Военномедицинска академия (ВМА) в Хисаря беше приета група от девет украински военнослужещи.

3.3. Мерки за укрепване на доверието и сигурността

През 2018 г. Република България продължи да изпълнява задълженията и отговорностите си, свързани с прилагането на мерките за укрепване на доверието и сигурността.

В изпълнение на Договора за обикновените въоръжени сили в Европа бяха проведени две инспекции на наша територия и една инспекция и едно посещение за оценка на територията на Република България от страна на Руската федерация.

Страната ни изпълни в пълна степен и всички свои задължения в сферата на контрола на въоръженията и неразпространението на оръжията за масово поразяване.

В изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г.¹³ сред най-мощните мероприятия от Плана за съвместната българо-американска подготовка за 2018 г. бяха проведената съвместна летателна тренировка „Тракийски орел 2018“, съвместните подготовки от серията „Тракийска звезда 2018“, „Тракийско лято 2018“ и др. Също така формирования от състава на Сухопътните войски участваха в съвместни учения като: „PLATINUM EAGLE 18“, „DYNAMIC FRONT 18.1“, „TRIDENT JAGUAR 2018“, „PLATINUM WOLF“, „CAPRICORN“ и др. с цел повишаване на бойната подготовка.

3.4. Международно сътрудничество

През 2018 г. в изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г.¹⁴ по линия на двустранното сътрудничество и регионалните инициативи в областта на отбраната основните усилия бяха насочени към задълбочаване на взаимодействието със съюзниците, координиране и реализиране на срещи и посещения на високо ниво.

Като резултат от проведените две официални срещи на министрите на отбраната на Република България и Черна гора бяха задълбочени двустранните ни отношения и беше подписан Протокол за сътрудничество в областта на военното обучение.

На ниво министър на отбраната бяха проведени официални посещения в държавата Израел и във Френската република.

През 2018 г. продължи активното участие на Р България в инициативата на началниците на отбраната на балканските страни (Balkan CHOD Initiative).

Инициативата продължава да бъде значим пример за регионално сътрудничество и свързаност на силите в регионален мащаб. В нея членуват Албания, България, Босна и Херцеговина, Гърция, Република Северна Македония, Сърбия, Румъния, Турция и Черна гора. През м. май 2018 г. в Република Сърбия се проведе годишната конференция на началниците на отбраната, на която беше отчетена дейността по сътрудничеството в областта на сигурността и провеждането на съвместни подготовки и учения.

¹³ Мярка 293

¹⁴ Мярка 296

Република България планира и проведе на учебен полигон „Ново село“ Многонационалното съвместно учение на силите за специални операции „Thracian Sword 2018“. Общия брой на участниците беше 168 военнослужещи. В учението взеха участие представители на всички страни от инициативата (с изключение на Република Северна Македония), както и сили и средства на ССО на САЩ.

През 2018 г. продължи изпълнението на планираните мероприятия съгласно Плана за работа с Асоциацията на военните аташета, акредитирани в Република България.

4. Въоръжени сили и отбранителни способности

През 2018 г. подготовката на въоръжените сили беше насочена към поддържане и повишаване на бойната готовност и натренираност на военните формирования с оптимално използване на наличните ресурси.

Съвместното командване на силите и видовете въоръжени сили планираха и проведоха серия от компютърно-подпомагани командно-щабни учения и учения с реално използване на сили и средства. Акцентът беше насочен към изпълнението на пакет „Цели за способности 2017“ на НАТО.

Анализът на системата за ръководство, командване и управление на въоръжените сили, в резултат на прегледа на изпълнението на План 2020, показва, че тя е в състояние да осигури изпълнението на задачите, но е необходимо нейното оптимизиране. То се налага, за да се дефинира ясно линията на стратегическо ръководство, командване и управление, да се осигури изцяло принципа на единоначалието и да се намали диспропорцията в процесите на планиране с тези на бюджетиране и програмно управление.

Програмата за управление 2017-2021 г.¹⁵ разглежда поддържането на съществуващите и постепенно развитие на нови отбранителни способности, адекватни на тенденциите в развитието на средата на сигурност. Анализът на нейното изпълнение показва, че се наблюдава тенденция към влошаване на състоянието на отбранителните способности на въоръжените сили. Особено сериозни са проблемите с набирането и задържането на служба на личен състав и тези, предизвикани от лошото състояние на основните оръжейни платформи, въоръжението, техниката, оборудването и екипировката. През 2018 г. се увеличи тежестта на инцидентите, като във Военновъздушните сили (ВВС) това доведе и до загуба на човешки животи.

Състоянието на отбранителните способности позволява на българските въоръжени сили да изпълняват задачите си по мисиите, произтичащи от конституционните задължения за гарантиране на суверенитета, независимостта и териториалната цялост на страната в национален формат и в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС, но с ограничения.

От изключителна важност за отбранителните способности на въоръжените сили ще бъдат резултатите от предстоящия Стратегически преглед на отбраната, тъй като в него ще бъдат заложили конкретните програми и проекти за развитие и модернизация на въоръжените сили, с необходимите за тях конкретни финансови средства по години за целия период до 2032 г.

Подготовката през отчетната година беше насочена основно към повишаване на оперативната съвместимост и бойните възможности на въоръжените ни сили.

През 2018 г. в Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната бяха планирани 330 учения (Таблица 3). Проведоха се 301 (91,21% от планираните).

Таблица 3

Учения на БА и СПМО	Планирани	Проведени	Изпълнение (%)
Учения на ВФ с ранг на батальон, дивизион, КЩУ и компютърно-подпомагани КЩУ	82	80	97,56%
Учения с рота, батарея, единичен кораб	199	175	87,94%
Участие в международни учения	49	46	93,88 %
Всичко	330	301	91,21 %

¹⁵ Мярка 307

Не се проведе общо 29 (8,78%) от планираните учения с формирования от родовете и специални войски. Причините са следните:

- 2 бр. БТСпУ (Батальонно тактико-специално учение) поради препланиране и провеждане, като ТСЗ;
- 12 бр. ТУЕК (Тактическо учение на еденичен кораб) поради възникнала необходимост от аварийен ремонт на техниката;
- 5 бр. РТУБС (Ротни тактически учения с бойни стрелби) поради участие на личен състав от формированията в подготовка за мисия или в мисия;
- 7 бр. РТУ (Ротно тактическо учение) поради участие на личен състав от формированията в подготовка за мисия или в мисия;
- 3 бр. Международни учения поради отмяна на провеждането на ученията от организиращата страна.

4.1. Съвместно командване на силите

През 2018 г. на Съвместното командване на силите (СКС) насочи своите усилия към усъвършенстване на подготовката за планиране и провеждане на съвместни операции, национално командване и управление на контингентите от въоръжените сили, развърнати в операции и мисии зад граница и към оперативно управление на дежурните сили и средства от модулните формирования за подпомагане на населението при бедствия.

С особена важност в подготовката на щаба на СКС беше участието в националното тристепенно командно-щабно учение „ЕСЕН-18“. Отработени бяха въпроси по поддръжка от страната-домакин за приемане и развърщане на съюзни войски на наша територия за провеждане на операция по чл. 5 от Вашингтонския договор.

Процесът на планиране на операции в СКС беше подпомогнат чрез използването на софтуерния продукт на НАТО TOPFAS¹⁶.

Обобщена информация за подготовката на формированията от състава на СКС през 2018 г. е показана в Таблица 4.

Таблица 4

Учения през 2018 г.	Планирани	Проведени	Изпълнение
Компютърно подпомагани командно-щабни учения	1	1	100 %
Тактически/Тактико-специални учения с батальон и приравнени	9	9	100 %
Тактико-строеви занятия с рота и приравнени	4	4	100 %
Тактико-строеви занятия с взвод и приравнени	4	4	100 %
Общо:	18	18	100 %

Формированията от състава на СКС подпомогнаха провеждането на 10 съвместни българо-американски подготовки и учения, като организираха граничните и митническите процедури на чуждестранните участници и предоставиха общото логистично осигуряване за провеждането им на Учебен полигон „Ново село“.

Две формирования от състава на СКС поддържаха постоянна готовност за участие в състава на Силите за отговор на НАТО. СКС осъществяваше непрекъснат оперативен контрол на текущите

¹⁶ Tools for Operational Planning and Functional Area Service

операции и мисии зад граница и на територията на страната, както и на изпълнението на задачите по ликвидиране на последствията от бедствия.

4.2. Сухопътни войски

Основни задачи за изминалия период, изпълнявани от Сухопътните войски (СВ), бяха: подготовка на формированията за изпълнение на задачи по трите мисии, с приоритет - подготовка на щабовете и формированията по мисия „Отбрана”; подготовка на формированията, определени за участие в операции зад граница и на формированията, декларирани за участие в Силите за отговор на НАТО, Силите за бърз военен отговор на ЕС и бойната група HELBROC на ЕС; провеждане на специализирана подготовка за оказване помощ на населението; изпълнение на мероприятията от План 2020 и развитие на процеса на извличане на поуки от практиката и прилагането им в подготовката.

Акцент в дейността на СВ през 2018 г. беше поставен върху: повишаване на нивото на общовойсковата и специалната подготовка; оптимизиране на обема от учебно време в рамките на отпуснатия ресурс от материални и финансови средства; разработването на ръководни, доктринални и приложни документи; подготовка, оценка, сертифициране и потвърждаване на оперативната съвместимост на декларираните формирования за НАТО и ЕС; подготовка на формированията извън състава на декларираните сили.

На 12.04.2018 г. приключи операцията за оказване на съдействие на МВР при изпълнение на допълнителни задачи при масово навлизане на чужденци на територията на Република България, а на 25.05.2018 г. приключи и операцията за логистична подкрепа „Странджа“.

Обобщена информация за подготовката на формированията от СВ през 2018 г. е представена в Таблица .5

Таблица 5

Учения през 2018 г.	Планирани	Проведени	Изпълнение
Компютърно подпомагани командно-щабни учения	3	3	100 %
Командно-щабни учения	23	23	100 %
Тактически учения с бойни стрелби с батальон/дивизион	2	2	100 %
Тактически учения с батальон/дивизион	2	2	100 %
Тактико-специални учения с батальон	3	3	100 %
Тактически учения с бойни стрелби с рота/батарея	20	19	95 %
Тактически учения и тактико-специални учения с рота/батарея	78	76	97 %
Общо:	131	128	98 %

Процентът на изпълнение на мероприятия за подготовка на формированията от СВ показва, че е спазен принципа за реалистично и рационално планиране, съобразено с разполагаемите ресурси. Оптималната подготовка на формированията от СВ беше затруднена поради липсата и/или неритмичното осигуряване на резервни части и лошото техническо състояние на основните бойни платформи и системи въоръжение. В голямата си част тези системи са произведени преди 30 и повече години, намират се на предела на своя жизнен цикъл и не са модернизирани, а редица детайли, възли и агрегати за тях вече не се произвеждат.

Спрямо 2017 г. общият брой на проведените учения е повишен (Фигура 2).

Това се дължи на намалелите ангажименти за подпомагане на Гранична полиция по охрана на държавната граница с Турция, след като на 12.04.2018 г. приключи операцията за оказване на съдействие на МВР при изпълнение на допълнителни задачи при масово навлизане на чужденци на територията на Република България, а на 25.05.2018 г. приключи и операция „Странджа“ (за логистична подкрепа). Формированията се върнаха към рутинната си дейност и се включиха по-активно в подготовката.

Фигура 2

През 2018 г. продължи подготовката и развитието на способностите на формированията от СВ, определени за подпомагане на органите на МВР в борбата с тероризма.

СВ са в състояние да изпълняват задачите по мисиите на ВС, в т.ч. и по мисия „Отбрана“, но с редица ограничения, произтичащи от проблемите с окомплектоването с личен състав, лошото състояние на основните системи въоръжение и техника, на специализираната инфраструктура и дефицитите от налични материални средства. Проведените мероприятия по подготовката бяха ориентирани към по-ниските тактически звена - основно на ниво „рота/батарея“. Те допринесоха за поддържането на базово ниво на съществуващите способности. Забавянето на проектите за модернизация, като и липсата на ново въоръжение, техника, екипировка, адекватно ресурсно осигуряване и по-сложна съвместна подготовка, не позволиха тяхното по-комплексно развитие, както и изграждането на нови способности.

4.3. Военновъздушни сили

Основни приоритети в дейността на ВВС през 2018 г. бяха в областта на бойната подготовка на щабовете и формированията и поддържането и изграждането на способности, необходими за изпълнение на задачите по трите мисии на въоръжените сили.

Усилията бяха насочени към реализиране на приоритетните за ВВС проекти за модернизация, възстановяване и поддържане на авиационната и наземната техника и търсенето на оптимални решения за използване на финансовите средства. С приоритет се изпълняваха задачите за: поддържане и развитие на способностите за гарантиране на сигурността и отбраната в национален и съюзен формат; поддържане нивото на подготовка на силите и средствата за носене на бойно дежурство, за наблюдение и контрол на въздушното и морското пространство; за развитие на способностите на декларираните за НАТО и ЕС формирования.

Дежурните сили и средства от ВВС носиха непрекъснато, денонощно дежурство за контрол над въздухоплаването при охрана на въздушното пространство на страната в Интегрираната система за противовъздушна и противоракетна отбрана на НАТО. Проведоха се тренировъчни мисии на дежурните сили и средства по „подходяща цел“ и в среда, максимално близка до реалната. Това допринесе за поддържане нивото на подготовка на летателните екипажи, ръководителите на полети и дежурните бойни разчети от състава на зенитно-ракетните формирования. Успешно беше въведена новата организация за оптимизиране процеса на планиране и провеждане на тренировъчните мисии, като се намали обемът и количеството на изготвяните организационно-планови документи.

Характеристиките на средата на сигурност в Черноморския регион наложиха прилагането на нови подходи за използване на дежурните сили и средства за осигуряване на въздушния суверенитет. С цел обсъждане на оперативните и правните аспекти на изпълнението на презгранични операции от дежурни изстребители от съюзни държави, изпълняващи мисия за усилен охрана на въздушното пространство в Румъния, беше проведена експертна среща с представители на Румъния, Канада и Великобритания. Продължи изпълнението на споразуменията за презгранични операции за охрана на въздушното пространство с Румъния и Гърция. Продължават преговорите за подписване на подобно споразумение и с Турция.

Летателната дейност се провеждаше в съответствие с Плана за дейността на ВВС през 2018 г., като общото количество планирани летателни часове за годината беше изпълнено на 84%. Изпълнението на планирания годишен брой летателни часове на сертифицираните декларираны формирования през годината е по-малък в сравнение с предходната година („Авиационни сили с нарастваща степен на готовност” - 68%, „Сили за развърщане с нарастваща степен на готовност” - 73%).

През отчетния период завърши летателна подготовка на четирима пилоти, определени за приучване на нов тип боен самолет. Продължава интензивната летателна подготовка на други 14 нови пилоти, които преминаха от приучване на типа самолет към усвояване и усъвършенстване на сложни видове подготовки.

В съответствие с Програмата на НАТО за стратегически въздушен транспорт през 2018 г. продължи подготовката на един пилот на самолет С-17 в авиобаза „Папа“, Унгария.

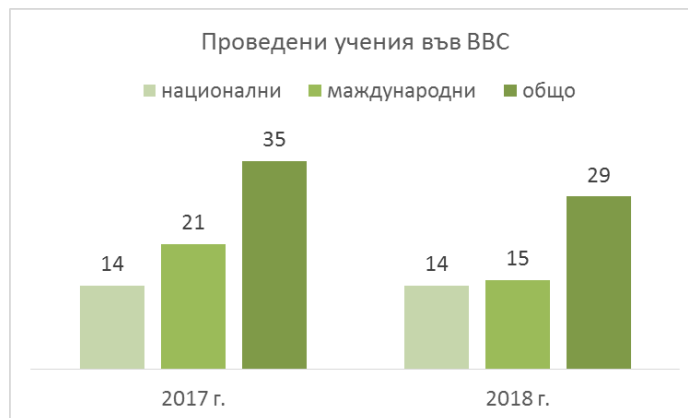
И през 2018 г. основен и най-важен етап от подготовката на формированията от ВВС беше участието в национални и международни учения, тренировки и подготовки, като акцентът беше поставен върху конкретни задачи и съобразен с нивото на подготовка на българските екипажи и разчети (Таблица 6).

Таблица 6

Учения през 2018 г.	Планирани	Проведени	Изпълнение
Учения, тренировки и подготовки с авиобаза, ескадрила, дивизион, командно-щабни и компютърно-подпомагани командно-щабни учения	27	25	92%
Учения с рота/батарея, радарен пост	4	4	100%
Парашутни скокове	176	189	107%

Общият брой на проведените международни и национални учения и тренировки през 2018 г. и сравнението му с този за 2017 г. е показан на Фигура 3.

Наблюдава се намаляване на участието в международни учения в сравнение с предходната година. Причината е в липсата на съвместимост на наличната инфраструктура на военните летища с изискванията на съюзните държави, което превръща българските ВВС в по-малко предпочитан домакин за планираните международни учения и тренировки.

Фигура 3

Въпреки, че безопасността на полетите продължи да бъде приоритет на командирите от ВВС, през 2018 г. с български военни въздухоплавателни средства възникнаха 36 авиационни произшествия, от които една катастрофа, три сериозни инцидента и тридесет и два авиационни инцидента. Общият брой на произшествията съвпада с този през 2017 г., но следва да се отбележи, че тези през 2018 г. бяха по-сериозни и съпроводени със загуба на човешки животи и авиационна техника. Приблизително 41% от произшествията са поради откази на авиационната техника, по-голяма част от която е съветско производство от 80-те години на миналия век и на предела на назначения технически ресурс. Произшествията, допуснати поради субективни причини (неправилни действия на екипажа) са 23 % от общия брой. Допуснати бяха три авиационни инцидента с чуждестранни военни въздухоплавателни средства, които са в процес на разследване от страната-оператор.

Радотехнически войски осигуряваха радарното покритие над територията на страната в условията на редица обективни ограничения, наложени от изключително незадоволителното състояние на радиолокационните комплекси от основния компонент на системата за наблюдение на въздушното пространство, които функционират с частични неизправности и силно занижени основни технически параметри.

4.4. Военноморски сили

През 2018 г. Военноморските сили (ВМС) насочиха своите основни усилия и ресурси към: поддържането и развитието на способности; изпълнението на приетите цели на способностите на НАТО от пакет „Цели за способности 2017“; изпълнението на задачи по трите мисии на въоръжените сили; подготовката и поддържането в готовност за използване на декларираните сили за участие в мисии и операции на НАТО и ЕС; осигуряването на тактическите учения на формированията от ВМС; подготовката и провеждането на националното военноморско учение с международно участие „БРИЗ 2018“.

Продължиха дейностите по подготовка и оценяване на декларираните формирования от ВМС. През 2018 г. успешно завърши сертификацията на фрегата „Верни“, с което всичките пет кораба, декларирани за операции на НАТО и ЕС, са сертифицирани и поддържат готовност за участие в операции и мисии.

Продължи участието на ВМС в мероприятията за охрана на морската част на държавната граница.

ВМС поддържаха постоянна информационна осведоменост за обстановката в морските пространства на страната чрез „Брегова система за контрол на корабоплаването и охрана на морската граница - ЕКРАН“. През годината бяха стартирани два нови проекта, имащи за цел повишаване на способностите за ситуационна осведоменост на море и на способностите за противоминно наблюдение чрез интегриране на нови източници на информация към системата „ЕКРАН“. Тяхната реализация е планирана за периода 2020 - 2021 г.

В рамките на утвърдените лимити от гориво-смазочни материали, бойни припаси и в условията на сериозни финансови ограничения с предимство се осигуряваше подготовката на

декларираните сили, както и на корабите и личен състав, определени за участие в международни учения на територията на страната и извън нея. В изпълнение на тази задача ВМС участваха в 13 международни учения.

Поддръжката на вертолети „Пантер” се осигуряваше на основание сключените договори към Рамковите споразумения за „Интегрирана логистична поддръжка на вертолети „Пантер”. В изпълнение на предложенията на Консултативния съвет по национална сигурност от 19 април 2018 г. беше разработен “План за възстановяване и модернизация на въоръжението и техниката и осигуряване на жизнения им цикъл до снемане от въоръжение с необходимите финансови средства”.

В съответствие с измененията в План 2020 г.” в две формирвания от ВМС влязоха в сила планираните структурно-организационни промени.

През 2018 г. подготовката на формирванията от ВМС се провеждаше в съответствие с утвърдените планове, наличните ресурси и достигнатото ниво на подготовка.

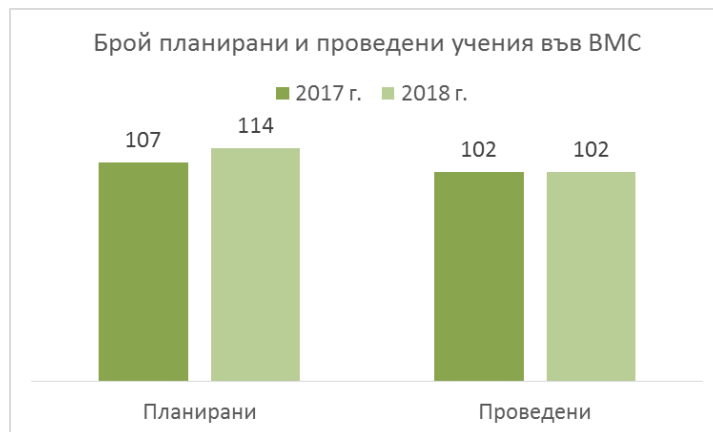
Бяха проведени 102 учения (Таблица 7).

Таблица 7

Учения през 2018 г.	Планирани	Проведени	Изпълнение
Национално учение с международно участие „Бриз 2018”	1	1	100 %
Международни учения	13	13	100 %
Компютърно подпомагани командно-щабни учения	2	2	100 %
Тактическо учение на съединение	1	1	100 %
Тактическо учение на дивизион	4	4	100 %
Тактическо учение на отряд	1	1	100 %
Тактическо учение	1	1	100 %
Тактическо учение на единичен кораб	51	39	76 %
Тактическо учение на полк	2	2	100 %
Тактическо учение на батальон и приравнени	20	20	100 %
Тактическо учение на рота и приравнени	18	18	100 %
Общо:	114	102	90 %

На Фигура 4 е показано сравнение между планираните и проведени през 2018 г. учения спрямо тези през 2017 г. Анализът показва, че са проведени 90% от планираните за 2018 г. учения, което е с 5% по-малко спрямо 2017 г., а сравнението с данните от 2016 г. отчита намаление отново с 5%.

Нарастващият брой на основни системи въоръжение, техника и оборудване с незадоволително техническо състояние и необходимостта от извършване на аварийни ремонти наложиха отмяната на общо 12 тактически учения на единичния кораб. Въпреки тези проблеми, броят на проведените учения през 2018 г. се запази като този през 2017 г. във връзка с по-интензивното участие в международни учения (с 45% повече спрямо 2017 г.).

Фигура 4

4.5. Бригада „Специални сили“

През 2018 г. формированията от бригада „Специални сили“ поддържаха и развиваха способности по трите основни мисии на специалните операции – Специално разузнаване, Директни действия и Военно подпомагане. Спецификата на подготовката по тях беше насочена към изпълнението на тези мисии в условията на нарастващо използване на неконвенционални и хибридни действия.

По допълнителните задачи на специалните операции, подготовката беше фокусирана върху провеждане на контртерористични операции, свързани с усвояването на актуализираните планове за противодействие на тероризма – национален и на Министерството на отбраната, разработване, проиграване и приемане на стандартни оперативни процедури за съвместна работа с формирования от Българската армия и сили и средства на други министерства и ведомства. Основната цел на тази подготовка е създаване на нови и усъвършенстване на наличните способности на формированията от бригада „Специални сили“ по противодействие на тероризма за оказване на съдействие на Министерството на вътрешните работи по овладяване и/или преодоляване на последствията от терористичен акт. За по-пълно и реалистично овладяване на техниките, тактиките и процедурите при контртерористични операции, подготовката е обвързана с изпълнението на годишен план за съвместна дейност със Специализирания отряд за борба с тероризма – Министерството на вътрешните работи.

Част от подготовката на формированията от бригада „Специални сили“ по трите основни мисии беше водена в хода на реални дейности по възпрепятстване на нелегално навлизане на имигранти на територията на Република България.

С приоритет се осигуряваха ресурсно и се изпълняваха в максимален обем мероприятията по поддържане на готовността и носенето на дежурство от сертифицираните през предходната година щабен личен състав за Компонентното командване на специалните операции на НАТО и Тактическа група за специални операции към Силите за отговор на НАТО (NRF-18).

Паралелно с тях беше успешно проведена и сертификацията на щабен състав и Тактическа група за специални операции към Компонентното командване на специалните операции към Силите за отговор на НАТО (NRF-19), които са в режим на дежурство през текущата година. Същите получиха крайна оценка „боготов“ под наблюдението на представители на Щаба на специалните операции на НАТО.

Успешно беше проведена и завършена подготовката на формированията, участващи в мисии и операции зад граница, в Афганистан и Косово, където специалните сили поддържат постоянно участие.

Значителна част на подготовката на бригада „Специални сили“ беше насочена към изграждане на регионално сътрудничество със сродните формирования от съседните страни като естествено продължение на регионалната политика за сигурност на Балканите. През 2018 г. формирования и военнослужещи от бригада „Специални сили“ участваха в двустранна българо-

македонска съвместна подготовка, като част от все още неофициалната партньорска програма за присъединяване на македонските Сили за специални операции към НАТО.

Бяха проведени също така гръцко-българска съвместна подготовка и съвместно международно учение на Силите за специални операции на Гърция, България, Румъния и Сърбия - "Salamis Storm 2018" по инициатива на началниците на отбраната на четирите държави.

В рамките на регионалните инициативи от изключителна важност беше българското домакинство на учението на Силите за специални операции на 9-те балкански държави. За пръв път от началото на тази инициатива участие в него взеха всички държави. Учението беше насочено към уеднаквяване и синхронизиране на процедурите за планиране, управление и провеждане на специални операции в отговор на криза в рамките на мироподдържаща операция в обстановка със засилваща се нестабилност, породена от неконвенционални и хибридни заплахи.

Традиционно формирования от бригада „Специални сили“ участваха в летателните подготовки от поредиците „European Spartan“ и „Thracian Summer“ и тактико-специалните съвместни българо-американски подготовки на формирования от Силите за специални операции на САЩ и Република България.

Информация за подготовката на формированията от 68-ма бригада „Специални сили“ е представена в Таблица 8.

Таблица 8

Учения през 2018 г.	Планирани	Проведени	Изпълнение
Командно-щабни учения	2	2	100 %
Съвместни учения и подготовки	23	20 (3 отказани от САЩ)	87 %
Полеви обучения и лагери	10	10	100 %
Тактико-специални учения с батальон и приравнени	1	1	100 %
Тактико-специални учения с рота и приравнени	10	10	100 %
Тактически занятия на взвод	29	29	100 %
Тактико-специално учение за сертифициране на Тактическа група за специални операции	1	1	100 %
Общо:	76	73	96 %

През 2018 г. изпълнените парашутни скокове са 4 359, спрямо 3 956 за 2017 г., което е с 10% повече. По Програмата на САЩ за чуждестранно военно финансиране през отчетната година беше получена нова парашутна материална част. Бяха проведени сборове за подготовка на инструкторите по съхранение, поддръжка, обучение и експлоатацията ѝ.

Сравнение между общия брой на мероприятията по подготовката на бригада „Специални сили“ с този през 2017 г. е показан на Фигура 5.

Фигура 5

В рамките на съвместна българо-американска подготовка, с екипажите на получените по Програмата на САЩ за чуждестранно военно финансиране четири високоскоростни моторни лодки, бяха проведени два курса по експлоатация и управление. В резултат на това, личният състав придоби теоретични и практически умения и е в състояние да изпълни успешно поставените специфични задачи.

През 2018 г. личен състав от военно формирование 22 580 проведе съвместна подготовка с Кралската морска пехота на Великобритания „Royal Marines“, със специализираното тактическо звено за бързи действия при Областна Дирекция на МВР-Варна, с парашутисти от Щаба на отбраната и военно формирование 32 990, по отработване стандартна оперативна процедура по десантиране на личен състав от вертолет AS 565MB „Panther“.

4.6. Изпълнение на мисиите на въоръжените сили

4.6.1. Мисия „Отбрана“

През 2018 г. подготовката на щабове и формированията от въоръжените сили беше приоритетно насочена към отработване на задачи по мисия „Отбрана“. В рамките на тази мисия основните усилия бяха съсредоточени върху подготовката на въоръжените сили по поддържане и усъвършенстване на съществуващите способности за водене на операции. Съществено внимание се отделяше и на подготовката на въоръжените сили, насочена към запазване на придобити способности от участие в реални бойни операции.

През годината продължи усвояването на новите планове за бойна готовност, в съответствие с въведената в изпълнение „Директива за бойна готовност на въоръжените сили на Република България“. Планираните самостоятелни и съвместни тренировки по усвояване на планове за бойна готовност с оперативните групи на съответните командири спомогнаха за синхронизиране моделите за работа.

4.6.2. Мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“

В изпълнение на тази мисия през 2018 г. формирования и отделни военнослужещи участваха в 11 различни мисии и операции зад граница. Общият брой военнослужещи, участвали в планираните през годината ротации беше приблизително 1 420, включително приносът ни към усилените Сили за отговор на НАТО и ротата от Междинния резерв за операцията на ЕС „Алтея“ в Босна и Херцеговина.

Бяха сертифицирани 13 формирования, подготвящи се за участие в операции и мисии извън територията на страната, от които 10 за мисии и операции водени от НАТО и три от ЕС. Допълнително, по време на тактико-специалното учение „Придвижване без граници 2018“, бяха

сертифицирани 30-ти Щаб за контрол на придвижването и 31-ва Група за контрол на придвижването от състава на СКС.

Информация за проведените през 2018 г. сертификации за оценка на бойните способности на контингенти от въоръжените сили е представена в Таблица 9.

Таблица 9

Контингент	Сертификации
За участие в операцията на НАТО „Решителна подкрепа” в Афганистан	3
Екип съветници за участие в операцията на НАТО „Решителна подкрепа” в Афганистан	3
Разузнавателна група и щабни офицери за участие в операцията на Стабилизиращите сили на НАТО в Косово	2
Група за специално разузнаване за участие в операцията на Стабилизиращите сили на НАТО в Косово	2
Национален елемент и междинен резерв за участие в операцията на Европейския съюз в Босна и Херцеговина	2
За участие в тренировъчната мисия на Европейския съюз в Мали	2

4.6.2.1. Операции и мисии на НАТО

- **Мисия „Решителна подкрепа“ на НАТО за подготовка, съветване и подпомагане на Афганистанските национални сили за сигурност**

През 2018 г. приносът ни в мисията на НАТО „Решителна подкрепа“ се осъществяваше в рамките на контингент в състав до 139 военнослужещи, изпълняващи задачи по охрана на вътрешния периметър на летището в Кандахар, обучение, съветване и подпомагане на Афганистанските национални сили за сигурност, офицери в щаба на мисията в Кабул и други групи с обща численост до 174 военнослужещи.

Този формат на участие нарежда страната ни на 15 място от 39 коалиционни държави.

- **Операция на Стабилизиращите сили на НАТО в Косово (KFOR)**

Участието на страната ни е с 22 военнослужещи, съответно в щаба на KFOR, екипа на съветническата мисия на НАТО в Косово, взвод в състава на разузнавателния батальон и група за взаимодействие с щаба на ротата за разузнаване и наблюдение.

Приносът ни към операцията беше увеличен с рота и национален поддържащ елемент в състав до 140 военнослужещи и до 40 единици военна техника в състава на Силите за оперативен резерв, като същата е декларирана и за операцията на ЕС „Алтея” в Босна и Херцеговина.

- **Операция на НАТО за морска сигурност в Средиземно море “Sea Guardian”**

В тази операция през 2018 г. участието на страната ни се състоеше от един кораб клас „Фрегата” и екипаж от 150 военнослужещи в рамките на 21 денонощия.

- **Участие в постоянните военноморски групи на НАТО**

Българските ВМС участваха с кораб клас „Фрегата” за период от 20 дни, с кораб клас „Минен ловец” за период от 25 дни и с постоянно участие на един военнослужещ в състава на плаващия щаб на групата.

- **Принос към усилените Сили за отговор на НАТО (е NRF)**

През 2018 г. приносът на страната ни към Силите за отговор на НАТО се изразяваше в поддържане в готовност за участие на медицински хирургически екип, група за контрол на придвижването, групи за гражданско-военно сътрудничество и за войсково разузнаване, взвод за ядрена, химическа и биологическа защита, щабен личен състав за Компонентното командване на специални операции (щабен елемент за специални операции), сухопътна тактическа група за специални операции, кораб клас „Фрегата” и кораб клас „Минен ловец”.

- **Небойна мисия на НАТО в Ирак (NMI)**

Беше одобрено участието¹⁷ в Небойната мисия на НАТО в Ирак с до четирима български военнослужещи.

4.6.2.2. Операции и мисии на ЕС

- **Операция „Алтея“ на ЕС в Босна и Херцеговина**

В операцията участвахме с осем военнослужещи в щаба и с рота с национален поддържащ елемент (до 140 военнослужещи и до 40 единици военна техника) в състава на Междинния резерв на операцията. Ротата и националният поддържащ елемент се намират в пунктовете си за постоянна дислокация и при необходимост се развързват в зоната на операцията.

- **Военноморска операция „Аталанта“ на ЕС за възпрепятстване, предотвратяване и възпиране на пиратски действия край бреговете на Сомалия**

В тази операция участвахме с един офицер в Оперативния щаб на мисията в Нортууд, Великобритания.

- **Операцията „София“ на ЕС в централната част на Средиземно море**

Страната ни осъществяваше своя принос чрез участието на един офицер за взаимодействие между Оперативния командващ и Военния секретариат на ЕС.

- **Тренировъчната мисия на ЕС в Мали**

В мисията Република България беше представена с медицински екип от четирима военнослужещи.

- **Многонационалната бойна група на ЕС (HELBROC)**

Формирования от състава на Сухопътни войски бяха в дежурство в състава на Многонационалната бойна група на ЕС (HELBROC) през първата половина на 2018 г.

- **Гражданска мисия на ЕС за наблюдение в Грузия**

През изтеклата година в Гражданската мисия на ЕС за наблюдение в Грузия участваха двама български офицери.

4.6.3. Мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“

- **Подпомагане на МВР при охраната на границата и възпиране на незаконната миграция**

В периода от 01.01. до 25.05.2018 г. в изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г.¹⁸ в операции „Странджа“ и „Стрелец“ за оказване на логистична поддръжка на МВР и за усиление на граничното наблюдение и охраната на българо-турската граница от въоръжените сили участваха около 700 военнослужещи. В дейностите, извършени от специализирани екипи от СКС по логистична поддръжка на формированията от въоръжените сили, подпомагащи МВР, участваха общо 435 военнослужещи с 234 единици техника.

Поради по-ниския миграционен натиск през първите месеци на 2018 г. и въвеждането в експлоатация на нова, високопроходима техника за Главна дирекция „Гранична полиция“ на МВР, от 25.05.2018 г. участието на въоръжените сили в операциите беше прекратено.

¹⁷ РМС №751 от 19.10.2018 г.

¹⁸ Мярка 318

Изразходваните финансови средства в периода 2015-2018 г., свързани с участието на въоръжените сили в операциите по подпомагане на МВР при охрана на границата, възлизат на около 18 млн. лева. Те бяха осигурени от бюджета на Министерството на отбраната. От тях по Партньорското споразумение с МВР по проект „Подкрепа на усилията на Република България за справяне с миграционен натиск по външните граници на Европейския съюз“ са възстановени само около 5.8 млн. лева. Невъзстановените финансови средства до момента са за сметка на бюджета на Министерството на отбраната.

За действие при кризисни ситуации, възникнали поради увеличен миграционен натиск по границата, СВ поддържат постоянна готовност да развърнат на застрашените направления до 350 военнослужещи с необходимата техника и оборудване, до 24 часа след постъпило искане от МВР или по решение на Националния оперативен щаб.

- **Противодействие на тероризма**

В изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г.¹⁹ и разработените планове за участие в операции по противодействие на тероризма, от трите вида въоръжени сили, служба „Военна полиция“, 68 бригада „Специални сили“ и ВМА могат да бъдат привлечени общо до 1 100 военнослужещи с необходимата техника, въоръжение и екипировка.

- **Помощ на населението при бедствия**

В постоянна готовност за действие се поддържат 101 специализирани формирования за оказване помощ на населението при бедствия. От тях 99 формирования са за овладяване и/или преодоляване на последствия от бедствия. Две са групите за евакуация, които имат готовност за изпълнение на задачи по овладяване на последствията от евентуална авария в АЕЦ „Козлодуй“.

През 2018 г. въоръжените сили проведеха 103 операции в подкрепа на населението при бедствия. В тях участваха общо около 728 военнослужещи и 229 единици техника, като изразходваните финансови средства са в размер на 305 229 лв. Специализирани формирования участваха в операции по търсене и спасяване на бедстващи граждани при тежки метеорологични условия и труднодостъпен терен.

През 2018 г. бяха проведени и 85 операции по неутрализиране на невзривени бойни припаси. Бяха унищожени общо 503 бойни припаса от различен тип и калибър. Разходите на финансови средства за неутрализиране на невзривени бойни припаси през изтеклата година възлизат на 35 946 лв. През отчетния период бяха изпълнени седем специални задачи за нуждите на Министерството на здравеопазването.

4.7. Съвместна подготовка

4.7. Съвместна подготовка

През 2018 г. фокусът на съвместната подготовка беше насочен към повишаване на уменията на военнослужещите и формированията на Българската армия за изпълнение на специфични тактически задачи при провеждане на отбранителна и настъпателна операция, за охрана на база, за осигуряване на периметър и претърсване, за патрулиране и влизане в контакт с противника. В резултат на участието в съвместни многонационални подготовки беше подобрена системата за управление при провеждане на съвместни многонационални операции.

В национален план, най-същественото мероприятие в съвместната подготовка за изтеклата година беше командно-щабното учение „ЕСЕН 2018“ с участието на Министерството на отбраната, щабове на формированията на пряко подчинение на министъра на отбраната, СКС, командванията на СВ, ВВС, ВМС, щабове на подчинените им военни формирования, 68-ма бригада „Специални сили“ и Щабният елемент за интегриране на силите на НАТО. Целта на учението беше да се провери ефективността на системата за командване и управление на въоръжените сили, съответните процедури за действие при възникване и развитие на криза от военно-политически характер и преминаването ѝ във военен конфликт с ниска до средна интензивност.

¹⁹ Мярка 312 към Цел 83

Многонационалната съвместна подготовка на формированията на Българската армия се осъществяваше приоритетно в съответствие с Програмата на НАТО за подготовки учения. В тази рамка с най-висока важност и комплексност беше българското участие в учението „TRIDENT JUNCTURE 2018“. В това най-мащабно учение на Алианса участваха над 40 000 военнослужещи от над 30 съюзни и партньорски държави, с повече от 150 единици авиационна техника, 70 плавателни съда и 10 000 единици сухопътна техника. Учението демонстрира способностите на НАТО за развързване на войски и провеждане на голяма съвместна операция, като същевременно се проведе сертификация на Командването на съвместните сили на НАТО в Неапол.

През 2018 г. в изпълнение на Споразумението между правителството на Република България и правителството на САЩ за сътрудничество в областта на отбраната в страната и чужбина се проведеха редица съвместни двустранни и многонационални подготовки:

- **Съвместна подготовка „BLACK SEA ROTATIONAL FORCE 18.1“ – съвместно многонационално учение „PLATINUM LION 18“** – беше проведено на полигон „Ново село“, с участието на над 700 военнослужещи и повече от 100 единици бойна и спомагателна техника от България, САЩ, Румъния, Молдова, Албания, Сърбия, Грузия и Черна гора. Целта на учението беше да се повиши ефективността на взаимодействието и оперативните способности на участващите формирования от НАТО и страните-партньори при провеждане на съвместни тактически действия.

- **Съвместна подготовка „BLACK SEA ROTATIONAL FORCE 18.1“ – съвместно многонационално учение „PLATINUM WOLF 18“** – беше проведена на учебен полигон за подготовка на формирования, участващи в мисии зад граница – база „Юг“, Боеновац, Сърбия, с участието на около 500 военнослужещи от САЩ, България, Сърбия, Унгария, Черна гора, Румъния, Словения, Великобритания и Обединените Арабски Емирства.

- **Съвместна подготовка „BLACK SEA ROTATIONAL FORCE 18.1“ – съвместно многонационално учение „PLATINUM EAGLE 18“** – беше проведено на полигон „Бабадаг“, Румъния, с формирования от морската пехота на САЩ, формирования от Румъния, България, Украйна, Молдова и Грузия. От българска страна в учението участва механизирани взвод в състава на румънска рота от 307-ми пехотен батальон на 9-та механизирана бригада.

- **Съвместна българо-американска летателна тренировка „ТРАКИЙСКИ ОРЕЛ 2018“** беше проведена с авиационни средства и средства за ПВО от ВВС и СВ от България, САЩ и Обединеното Кралство.

- **Съвместна летателна тренировка „ТРАКИЙСКА ЗВЕЗДА 2018“** беше проведена с участието на сили и средства от България, САЩ, Обединеното Кралство и Гърция.

- **Съвместна летателна подготовка „ТРАКИЙСКО ЛЯТО 2018“** беше проведена с участието на силите на САЩ в Европа и сили и средства от състава на българските ВВС.

Интензивното използване на съвместните българо-американски съоръжения и различните форми на двустранна и многонационална подготовка, като основен елемент на сътрудничеството в областта на отбраната между Република България и САЩ, спомогна за постигането на по-високи стандарти в подготовката, и усвояването на модерни и ефективни техники, тактики и процедури.

4.8. Развитие на националните концептуални и доктринални документи

През отчетния период бяха утвърдени актуализираните издания на базовите доктрини в областта на военното разузнаване, провеждането и планирането на операции и подготовката на въоръжените сили на Република България.

Продължи прегледът на поддържащите доктрини в областта на морските операции, сухопътните операции, въздушните операции, операциите в отговор на кризи, информационните и психологическите операции, военноинженерното осигуряване, защитата на войските и силите и противодействието на импровизирани взривни устройства.

Наред с развитието на доктриналните документи, като част от процеса на изграждане на способности, продължава и развитието на концепциите. Адаптирането на способностите на въоръжените сили и тяхното ефективно използване в операции съобразно новите предизвикателства

пред сигурността, наложиха инициирането на процес по разработване на Концепция за киберотбрана. Стартира и прегледът на Концепцията за съвместна огнева поддръжка.

Паралелно с процеса на развитие на доктрините на въоръжените сили, продължи развитието и актуализирането на приложните документи. В тази връзка през 2018 г. бяха утвърдени „Ръководство по физическа подготовка и организиране на спортната дейност във въоръжените сили на Република България“ и „Наръчник на военнослужещия от въоръжените сили на Република България по опазване на околната среда“.

Във връзка с предстоящия Стратегически преглед на системата за защита на националната сигурност и Стратегически преглед на отбраната²⁰ като единен процес, в края на 2018 г. приоритетно беше актуализирано „Ръководство за планиране на отбраната, базирано на способности“.

Отчитайки факта, че доктрините и концепциите са изключително важни елементи на модерните отбранителни способности, системата за развитие и поддръжка на националните концептуални и доктринални документи на въоръжените сили доказва на практика своята ефективност.

4.9. Въоръжение и техника

Състоянието на основното въоръжение и техниката остава критично, независимо от повишените инвестиции за поддръжка и ремонт на основни бойни платформи. Същите се експлоатират с редица ограничения, водещи до снижаване на бойната им ефективност и риск за здравето и живота на личния състав. Някои системи са толкова остарели, че дори и осигуряването на достатъчно финансови ресурси не е в състояние да реши проблемите с тяхната поддръжка и експлоатация.

В техническа неизправност са 23% от пътните превозни средства (от които танкове – 48%, БМП-1 – 40%, БТР-60 ПБ МД1 – 30%, автобуси – 31% и др.), 80% от авиационната техника и 10% от корабите, плаващите средства и съоръжения, което оказва негативно влияние за поддържането и развитието на необходимите отбранителни способности.

4.9.1. Основни инвестиционни проекти

В изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г.²⁰ продължиха дейностите, свързани с основните инвестиционни проекти, гарантиращи преодоляването на дефицита от критично необходими отбранителни способности. В тази връзка в Министерството на отбраната функционира Борд за управление на Портфолиото от проекти. Бордът извършва редовни шестмесечни прегледи на Портфолиото и оценява достигането на заложените цели.

Националният план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от БВП на Република България до 2024 г. предвижда реализацията на трите приоритетни проекта за модернизация на въоръжените сили: „Придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб за Военноморските сили“, „Придобиване на нов тип боен самолет“ и „Придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирена бригада“ да бъде финансирана със средства от централния бюджет.

Със заповед на министъра на отбраната²¹ беше създадена Основна програма № 12 „Управление на инвестиционните проекти“, предназначена за изграждане и развитие на способности съгласно пакета „Цели за способности 2017“.

За реализацията на основните инвестиционни проекти за превъоръжаване и модернизация на въоръжените сили на Република България през 2018 г. беше извършено следното:

• Придобиване на нов тип боен самолет

С реализацията на проекта за нов тип боен самолет ще се преодолее дефицитът от способности на Въоръжените ни сили за неутрализиране на широк спектър от въздушни, наземни и морски заплахи при всякакви метеорологични условия и време на денонощието и ще се постигне оперативна съвместимост със съюзниците от НАТО и ЕС.

²⁰ Мерки 307, 308 и 311

²¹ МЗ № ОХ-201/09.03.2018 г.

От началото на 2018 г. по проекта последователно бяха актуализирани Проекта за инвестиционен разход, документа „Искане за предоставяне на предложение“²² и Методиката за оценка на получените предложения.

На 29.06.2018 г. актуализираният документ „Искане за предоставяне на предложение“ беше изпратен до седем страни. В отговор, на 01.10.2018 г. бяха получени четири предложения от три страни – САЩ, Швеция и Италия. През месец октомври 2018 г. Съвместна работна група, назначена със заповед²³ на министър-председателя на Република България, анализира предложенията и изготви Предварителен протокол за оценка на получените отговори. Оценка бяха взети под внимание при провеждането на допълнителни консултации, с цел подобряване на изпратените предложения. На 20.12.2018 г. беше изготвен Окончателен протокол от работата на Съвместната работна група за оценка на отговорите по документа „Искане за предоставяне на предложение“.

Към края на 2018 г., след разглеждането и оценката на получените документи, пакетът документи за реализация на проекта беше внесен от Министерски съвет в Народното събрание с предложения да се преразгледа финансовата рамка и да се даде мандат на правителството да започне преговори със САЩ.

• Придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирани бригади

Реализацията на проекта ще позволи превъоръжаването на Сухопътните войски с нова бойна машина на пехотата и ще даде възможност за действия в пълния спектър от сухопътни операции.

В рамките на прогнозните 1,464 млрд. лв. с ДДС е предвидено придобиването на 150 единици бойна, специална техника и допълнително оборудване за комплектуване на три батальонни бойни групи, които да бъдат доставени за период от 8 години, а изплащането им да се извърши за период от 12 години.

Реализацията на проекта се намира на етап актуализация на тактико-техническото задание и финализиране на Поканата за представяне на оферти.

• Придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб за Военноморските сили

Целта на проекта е придобиването на два многофункционални модулни патрулни кораба, притежаващи способности да участват в широк спектър от морски операции на НАТО и ЕС, които да заменят част от наличните във ВМС кораби руско производство, подлежащи на модернизация.

Поради неключването на договор за реализацията на проекта през 2017 г., в началото на 2018 г. беше разработен Доклад за отклонение на проекта с мерки, които да доведат до неговата реализация. Със заповед на министъра на отбраната²⁴ беше назначена Политико-военна направляваща работна група, която да подпомага неговото осъществяване. Съществуващият Проект за инвестиционен разход беше актуализиран и внесен от Министерски съвет в Народното събрание, което със свое решение²⁵ го прие.

През месец ноември бяха изпратени Покани за представяне на оферти до седем корабостроителни компании, потвърдили интерес за участие в процедурата. Реализацията на проекта се намира на етап получаване на оферти в Министерството на отбраната.

• Модернизация на фрегати клас Е-71

Във връзка с реализацията на проекта бяха разгледани и приети Доклад за отклонение, План на проекта и Актуализиран проект за инвестиционен разход „Частична модернизация на фрегати клас Е-71“. В периода април – юни 2018 г. бяха проведени работни срещи с представители на чуждестранни фирми за уточняване на възможностите за извършване на модернизация и/или ремонт и техническа поддръжка на въоръжението и техниката на фрегатите.

Следва да се има предвид, че частичната модернизация на фрегатите клас Е-71 и придобиването на многофункционални модулни патрулни кораби не могат да се разглеждат като

²² Request For Proposal - RFP

²³ № Р-120/17.08.2018 г.

²⁴ МЗ ОХ-1261/08.12.2017 г.

²⁵ №7177/19.07.2018 г. (обн. ДВ, бр. 62/27.07.2018 г.)

взаимно изключващи се алтернативи. Единствено тяхното едновременно изпълнение ще гарантира възможностите на Военноморските сили да изпълняват своите задачи, свързани със защитата на морския суверенитет на Република България и поетите съюзни ангажименти.

• **Възстановяване на летателната годност на самолети МиГ-29**

В рамките на Споразумението между Правителството на Република България и Правителството на Република Полша относно осигуряване на логистична подкрепа за самолети МиГ-29, към полската страна бяха предявени два рекламационни акта за гаранционни ремонти. От своя страна тя е информирала, че неизправностите не подлежат на гаранционен ремонт и за отстраняване на повредите е необходимо българската страна да заплати стойността на ремонта. Предстои посещение на българска работна група във Варшава с цел уточняване на съществуващите разногласия и постигане на съгласие.

• **Придобиване на лек витлов учебно-тренировъчен самолет**

През месец януари 2018 г. беше открита процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Доставка на лек витлов учебно-тренировъчен самолет”. С Решение на министъра на отбраната²⁶ процедурата за възлагане на обществената поръчка беше прекратена поради установени нарушения при откриването ѝ, които не могат да бъдат отстранени, без това да промени условията, при които е обявена. Към настоящия момент се извършва корекция на техническата спецификация, с цел отстраняване на констатираните противоречия и неточности. Забавянето в реализирането на проекта изисква удължаване на срока за изпълнението му.

• **Проект „Придобиване на нови трикоординатни радары”**

Реализирането на този проект е изключително важно за въздушния суверенитет на страната и оперативната ефективност на въоръжените сили, тъй като допълва способностите, свързани с придобиването на нов тип многофункционален боен самолет.

През 2018 г. беше актуализиран документа за инициране на проекта, в който е предвидено финансирането му да бъде със 100 % национални средства. Разработени бяха технически спецификации, приети на заседание на Съвет по въоръженията. Стартирано беше пазарно проучване за възможните изпълнители на проекта, както и финансовите и правните му аспекти. Данните от проучването ще послужат като основа за актуализиране на финансовите разчети в документа за инициране на проект и в плана на проекта.

4.9.2. Търговски дружества на Министерство на отбраната

Към Министерство на отбраната има регистрирани 10 еднолични търговски дружества²⁷, както следва: „ТЕРЕМ-ХОЛДИНГ“ ЕАД - София, „Интендантско обслужване“ ЕАД - София, „Снабдяване и търговия – МО“ ЕООД - София, дружество за охрана и сигурност „МОБА” ЕООД - София, „Армстройинвест“ ЕООД - София, „ПРОНО“ ЕООД - София, ДКЦ²⁸ „Свети Георги“ ЕООД - Хасково, ДКЦ „Свети Георги Победоносец“ ЕООД - Бургас, МБПЛР²⁹ „ВИТА“ ЕООД - Велинград, МБПЛР „Света Богородица“ ЕООД – Нареченски бани.

Отчитайки възможностите на търговските дружества, чрез сключване на договори, са осигурени отбранителни способности и се поддържат вече изградени такива в следните направления:

- Използване на възможностите на „ТЕРЕМ – ХОЛДИНГ“ ЕАД и дъщерните дружества за ремонт, модернизация и логистична поддръжка на гражданска и военна авиационна техника, кораби, автобронетанкова техника, стрелково, артилерийско въоръжение и боеприпаси, радиолокационна и свързочна техника;
- Ушиване и доставка на униформени и полеви облекла, в т.ч. производство на камуфлажни облекла нов образец за нуждите на Българската армия с „Интендантско обслужване“ ЕАД;

²⁶ № 43/30.03.2018 г.

²⁷ 2 акционерни дружества и 8 дружества с ограничена отговорност/ със 100% държавно участие, в които министърът на отбраната упражнява правата на собственост на държавата в капитала

²⁸ Диагностично-консултативен център

²⁹ Многопрофилна болница за продължително лечение и рехабилитация

- Приемане, съхранение и търговска реализация на излишни за Министерството на отбраната и Българската армия движими вещи, снети от употреба със „Снабдяване и търговия – МО“ ЕООД;
- Въоръжена и невъоръжена охрана на войскови имоти в управление на Министерството на отбраната и второстепенните разпоредители към МО с „МОБА“ ЕООД;
- Използване на възможностите на „ПРОНО“ ЕООД и „Армстройинвест“ ЕООД за осигуряване на качествена проучвателна и проектантска дейност, авторски надзор, инвеститорски контрол и строителен надзор на обекти на МО и БА, способстващи за повишаване боеспособността и отбранителните способности на въоръжените сили;
- Ефективно използване на възможностите на МБПЛР „ВИТА“ ЕООД – Велинград, в т.ч. клон Поморие и МБПЛР „Света Богородица“ ЕООД – Нареченски бани, свързани с поддържането на способности чрез своевременното, качествено и коректно медицинско обслужване, в съответствие с утвърдените медицински стандарти и правилата на добрата медицинска практика.

С цел изграждане на учебни центрове за професионално обучение за професия „охранител“, обучение на охранителния състав на „МОБА“ ЕООД и на частни охранителни фирми, както и за създаване на охраняеми паркинг зони за леки, лекотоварни и товарни автомобили, с Решение на Министерския съвет през 2018 г. беше увеличен капитала на „МОБА“ ЕООД с непарична вноска, представляваща четири броя недвижими имоти с отпаднала необходимост за Министерството на отбраната, намиращи се в гр. София.

През 2018 г., в резултат на дейността на търговските дружества за 2017 г., беше разпределен дивидент за държавата в размер на над 716 000 лева. За сравнение с предходната финансова година, дивидентът за държавата от печалбата е увеличен с 38%.

4.9.3. Процедури по доставката и поддържането на въоръжението и техниката

Процедурите по доставката и поддържането на въоръжението и техниката бяха извършвани в пълно съответствие със Закона за обществените поръчки и съобразно мерките от Плана за противодействие на корупцията в Министерството на отбраната.

Във връзка с придобиването на стоки и предоставянето на услуги, свързани със създаването и поддържането на отбранителните способности, през отчетния период в Министерството на отбраната беше контролирано изпълнението на около 280 текущи договора за доставка на стоки и предоставяне на услуги, на около 50 рамкови споразумения и приблизително 20 рамкови споразумения на Централния орган за покупки. От тях малко под половината бяха изпълнени, а останалите продължават да се изпълняват.

Проведените процедури за възлагане на обществени поръчки са с 25 повече в сравнение с предходната година, общият брой на контролираните договори е с почти 50 повече от предходната 2017 г., а изразходваните средства за централни плащания през 2018-та финансова година надхвърлят с над 101 млн. лв. тези от предходната година.

Възложени бяха 115 обществени поръчки с обща прогнозна стойност близо 260 млн. лв. без ДДС. Сключени бяха около 140 договора, 14 рамкови споразумения и 32 допълнителни споразумения с възложител министъра на отбраната на стойност близо 325 млн. лв.

През 2018 г. бяха открити 25 процедури за обществени поръчки с обща прогнозна стойност малко над 61 млн. лв. без ДДС. По 10 от тях има избрани изпълнители и предстои сключване на договори.

От откритите през 2018 г. процедури за възлагане на обществени поръчки за доставка на стоки и предоставяне на услуги бяха прекратени 30 процедури. Основните причини за прекратяването им бяха: липса на подадени оферти; оферти, неотговарящи на посочените изисквания; отказ на избран изпълнител да сключи договор; проблеми с разработената документация; решения на Комисията за защита на конкуренцията. Отчитайки причините за първоначалното прекратяване на някои от процедурите бяха предприети действия по повторното им провеждане.

4.10. Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори**• Многонационална програма за стратегически въздушни превози (SAC³⁰ C-17)**

В рамките на разполагаемият годишен ресурс по инициативата SAC C-17 от 65 летателни часа бяха използвани 45 летателни часа, а 6,5 летателни часа послужиха за тренировка и обучение на екипажите.

• Въздушен транспорт, осигурен от Централното американско военно командване (USCENTCOM³¹)

Въздушният транспорт беше използван основно при ротацията на личен състав и материални ресурси на контингентите ни в Афганистан. През 2018 г. заявките за завръщане на личен състав и материални ресурси до и от района на мисията бяха изпълнени в пълен обем. По време на ротациите на българските контингенти бяха транспортирани 489 души личен състав и 58,5 т. материални ресурси.

• Програма на НАТО за съюзно земно наблюдение (AGS³²)

Програмата се намира във финалния стадий на фаза „Разработване“. Всички дължими средства по оперативния и административния бюджет на програмата според договорения национален принос бяха платени, а оставащите за плащане до 2020 г. бяха заложили в разработената финансова рамка за периода. Поради закъснение в изпълнението на договора за доставка на основната част от системата се очаква закъснение при достигане на първоначалните и пълните оперативни способности.

• Проекти по програмата на НАТО за инвестиции в сигурността (NSIP³³)

През 2018 г. в изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г.³⁴ по програмата бяха одобрени за изпълнение четири инвестиционни проекта. С изпълнението на проектите Република България ще постигне способности на НАТО като: изграждане на Единна система на НАТО за контрол на въздушното пространство; командване и управление на BBC; осигуряване на критична въздушна способност и подкрепяне въздушни операции на НАТО; осигуряване на способности от брегово базирани военноморски комуникационни системи за командване и управление на надводни кораби и др.

Република България продължава да е една от страните членки с ефективен мениджмънт на прогнозиране и изпълнение на българските проекти по NSIP, както и партньор с висок положителен имидж.

• Проекти по програмите на САЩ за чуждестранно военно финансиране³⁵, чуждестранни военни продажби³⁶ и за изграждане на капацитет³⁷ (FMF, FMS и CBP/2282)

През 2018 г. средствата, получени по програмите FMF, FMS и CBP/2282 бяха разходвани за подобряване на оперативната съвместимост за участие в съюзни и съвместни операции, придобиване на нови способности, попълване на недостиг по Целите за способности на НАТО, както и за осигуряване на подкрепа на изпълнението на мисиите на въоръжените сили. В момента в различна степен на изпълнение се намират 54 договора и допълнения към тях, финансирани по посочените програми.

Общата сума на доставеното през 2018 г. оборудване възлиза на около 25,273 млн. лв.

³⁰ Strategic Airlift Capability

³¹ The United States Central Command

³² Alliance Ground Surveillance

³³ NATO Security Investment Program

³⁴ Мярка 310

³⁵ Програма за чуждестранно военно финансиране / Foreign Military Financing

³⁶ Програма за чуждестранни военни продажби / Foreign Military Sales

³⁷ Програма за изграждане на капацитет / Capacity Building Program

4.11. Технологични, изследователски и развойни проекти

През 2018 г. в Института по отбрана „Проф. Цветан Лазаров“ бяха разработени 20 проекта, 25 теми и 2 броя тактико-технически задания.

Стартирана беше нова процедура за събиране, оценка и приоритизиране на предложения за реализация на научни проекти през периода 2019-2021 г. До края на 2018 г. бяха получени 11 проектни предложения от военните научни организации. Предстои оценка и приоритизация на предложенията и изготвяне на Списък с научно-изследователски проекти за периода 2019-2021 г. След неговото утвърждаване, проектите ще бъдат финансирани по приоритетен ред.

4.12. Освобождаване и утилизация на излишни бойни припаси

Към 1 януари 2019 г. излишните оръжия и боеприпаси в Българската армия възлизат, както следва:

- излишни въоръжения – над 16 000 броя, от които: за търговска реализация – около 4 000 броя, за утилизация – около 12 000 броя и за брак – около 30 броя.
- излишни боеприпаси – около 11 000 тона, от които: за търговска реализация – около 5 000 тона и за утилизация – близо 6 000 тона.

Анализът показва, че е налице относително постоянен средно годишен темп на формиране на нови излишни количества оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия за Българската армия. Прогнозите са за тяхното бъдещо нарастване – респективно и на тези, които ще подлежат на утилизация.

Съществен проблем се явява връщането във военните формирования на получените в резултат на утилизация на боеприпаси отпадъчни барути, взривни вещества, празни опаковки, черни и цветни метали. За решаването на проблема беше разработен Проект на закон за изменение и допълнение на Закона за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия, внесен за разглеждане от Народното събрание.

С Решение³⁸ на министъра на отбраната беше открита процедура за възлагане на обществена поръчка за услуга с предмет „Унищожаване на боеприпаси, елементи за тях, взривни вещества и пиротехнически изделия чрез контролирано изгаряне/взривяване“ – общо близо 380 тона. Процедурата беше прекратена³⁹, тъй като в определения от възложителя срок не беше подадено нито едно заявление за участие.

През месец ноември 2018 г. започна разработването на документация за откриване на нова процедура за възлагане на обществена поръчка за услуга с предмет „Унищожаване на боеприпаси, елементи за тях, взривни вещества и пиротехнически изделия чрез контролирано изгаряне/взривяване“ – общо 203 тона.

През последните няколко години не са реализирани процедури за утилизация/унищожаване на боеприпаси поради нормативни и процедурни проблеми, липса на интерес и конкуренция от потенциалните изпълнители. За решаване на горепосочените проблеми от Министерството на отбраната бяха предприети действия за сформиране на Междуведомствена работна група (МРГ).

В тази връзка с Решение № 849 на Министерски съвет от 26.11.2018 г. беше формирана МРГ със задача извършване на анализ с цел промяна и оптимизиране на нормативната база, регламентираща комплекса от дейности, свързани с боеприпасите и извършване на анализ на необходимостта, условията и възможностите за създаване, финансиране и функциониране на Център за утилизация на боеприпаси.

През изминалата година продължи съвместната работа с Агенцията на НАТО⁴⁰ за поддръжка и доставки по възобновения през 2017 г. проект за унищожаване на касетъчните боеприпаси, собственост на Българската армия.

³⁸ Решение № 52/23.04.2018 г.

³⁹ Решение № 70/11.06.2018 г. на министъра на отбраната

⁴⁰ NATO Support and Procurement Agency (NSPA)

През октомври 2018 г. беше одобрено Техническо задание за утилизация на запасите от касетъчни боеприпаси на Българската армия. През месец ноември Агенцията на НАТО за поддръжка и доставки организира и стартира тръжна процедура за избор на изпълнител на проекта с краен срок за подаване на оферти 29 януари 2019 г. Очаква се фирмата изпълнител, която ще бъде ангажирана с унищожаването, да бъде избрана до края на месец март 2019 г. След като бъде направен избор на изпълнител, той ще разполага с 12 месеца да осъществи унищожаването на касетъчните боеприпаси на Българската армия.

По проблема, касаещ освобождаването от излишните ракетни горива - около 1 300 тона, беше предложено и прието Решение на Министерски съвет⁴¹ за наличие на основен интерес при унищожаването на излишните ракетни горива.

Със заповед⁴² на министъра на отбраната беше назначена комисия за провеждане преговори с фирми, потенциални изпълнители на унищожаването, за сключване на договор за „Унищожаването на излишни ракетни горива“.

Въпреки всички положени усилия, проблемът с унищожаването на излишните ракетни горива не беше решен. Остава високият потенциален риск за сигурността, който носи съхранението на тези вещества.

---

⁴¹ № 430/29.06.2018 г.

⁴² № 268/24.08.2018 г.

5. Хората в отбраната

5.1. Състояние на окомплектоването

5.1. Състояние на окомплектоването на Министерството на отбраната и въоръжените сили

През 2018 г. в изпълнение на План 2020 г.⁴³ бяха реорганизирани 72 структури/военни формирования по нови или по действащи длъжностни разписания. В резултат, за една година, щатният личен състав е намален с 19 длъжности за военнослужещи и цивилни служители.

Към 31.12.2018 г. длъжностите за военнослужещи в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия бяха комплектувани на 80 % от щатния състав, както следва - Министерство на отбраната - 87 %, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната - 82 %, Българската армия - 80 %.

През 2018 г. ръководството на Министерството на отбраната предприе редица действия, насочени към преодоляване на ниското ниво на окомплектованост на въоръжените сили и създаване на условия за по-висока мотивация. В резултат тенденцията на увеличаване на неокомплектоваността с военнослужещи беше преустановена. За сравнение, през 2017 г. вакантните длъжности бяха 5 694, а в края на 2018 г. те са 5 675.

В края на 2018 г., като елемент от Плана за преодоляване на недостига на личен състав, беше извършена промяна в ЗОВСРБ. Въведен беше нов Класификатор за длъжностите за военнослужещите в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия. От 01.01.2019 г. организационно-щатната структура на въоръжените сили беше приведена в съответствие с новия класификатор. Създадени бяха условия за справедливо оценяване на труда на отделните категории военнослужещи с въвеждането на по-големи разлики в размерите на техните основни месечни възнаграждения, в съответствие със заеманата длъжност и военно звание по длъжностно ниво, съгласно Йерархичния класификатор на структурите и военните формирования.

Предвид устойчивото увеличаване на бюджета за отбрана, в съответствие с Националния план 2 %, с цел преодоляване на ниските нива на комплектуване на въоръжените сили с личен състав, се предвижда обявяването на конкурси за назначаване на 400 военнослужещи през 2019 г. и 800 през 2020 г.

Извършените в края на 2017 г. промени в Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ЗОВСРБ) и Правилника за прилагането му относно възможностите за преминаване на войниците/матросите в сержантския и офицерския състав, след преминаване на съответното обучение, допринесоха за намаляване на нивото на неокомплектованост при сержантския (старшинския) състав през 2018 г.

През 2018 г. стартираха общо 1 402 процедури за комплектуване на вакантни длъжности във Въоръжените сили. От проведени процедури бяха назначени 806 военнослужещи, като 311 от тях бяха назначените военнослужещи по процедури започнали през 2017 г.

През 2018 г. бяха обявени 2 022 длъжности за резервисти от доброволния резерв, като се комплектуваха едва 11 длъжности. Комплектуването на доброволния резерв е приблизително 14 %. Независимо от предприетите действия и извършените промени в нормативната уредба, негативните тенденции в комплектуването и използването на доброволния резерв се запазват поради липса на финансови средства и малкия брой кандидати.

Неокомплектоваността с военнослужещи е както следва:

- Офицери около 19 %;
- Офицерски кандидати около 17 %;
- Сержанти (старшини) около 9 %;
- Войници (матроси) около 27 %.

⁴³ Обн. в Държавен вестник, бр. 3 от 2016 г.

В резултат на предприетите през 2018 г. действия по увлечение на заплащането на военнослужещите и обявяване на конкурси за приемане на военна служба, увеличението на некомплекта се преустанови.

По отношение на служителите по трудово правоотношение се запази създадената възможност за предварително публикуване на електронния сайт на Министерството на отбраната на овакантяващите се длъжности, което доведе до по-голяма прозрачност при комплектуването им.

По отношение на попълването на международни и национални длъжности през годината бяха проведени четири конкурса за попълване на вакантни позиции и бяха определени 48 военнослужещи и двама цивилни служители за общо 54 длъжности за заемане до края на 2018 г. и през 2019 г. Попълнени бяха длъжностите в Структурата на Силите на НАТО, свързани с поетите ангажименти в многонационалната дивизия „Югоизток” и многонационалната бригада в Румъния. В резултат, процентът на попълване на длъжностите в структурите на НАТО достигна 98 %, а на международните длъжности на територията на страната - 85%.

5.2. Набиране и кариерно развитие

Резултатите от проведените конкурси през последните години показваха задълбочаваща се тенденция на спад на броя граждански лица, кандидати за постъпване на военна служба от 5-6 кандидати за едно място през 2013 г. до 1 кандидат за едно място през 2016 г. и по-малко от 1 кандидат за едно място през 2017 г. и 2018 г.

През 2018 г. в СВ бяха проведени четири конкурса за приемане на военна служба на лица, завършили граждански учебни заведения и назначаването им на войнишки длъжности. За обявените 1 183 длъжности документи подадоха 734 кандидати и 411 от тях бяха класирани за назначаване. В почти всички конкурси подалите документи за явяване на конкурс бяха по-малко от един човек за обявено място. Проведеха се и две процедури за приемане на военна служба на лица, изпълнявали военна служба, като от обявените 49 длъжности 24 бяха приети на военна служба и назначени на длъжност.

През отчетния период във ВВС на военна служба бяха приети 97 души. На практика новите назначения само компенсираха броя на напускащия личен състав. През годината беше организирано провеждането на конкурс за попълването на 78 броя вакантни длъжности във ВВС, чрез приемане на лица, завършили граждански средни или висши училища в страната и чужбина. След приключването на конкурса 11 длъжности останаха незаети. С цел попълването на определената за ВВС квота от 124 вакантни длъжности, през месец октомври 2018 г. се проведе втори конкурс. Процедурите по приемането на класираните кандидати от него ще продължат и през 2019 г.

През 2018 г. във ВМС бяха проведени четири конкурса за попълване на 201 броя вакантни длъжности, чрез приемане на лица, изпълнявали военна служба (кадрова военна служба) и лица, завършили граждански средни или висши училища в страната и чужбина. От подалите документи 286 души, на вакантните длъжности бяха назначени 132. След приключването на конкурсите 69 длъжности останаха незаети.

Сключените договори за служба в доброволния резерв на въоръжените сили устойчиво намаляват. Към 30.06.2018 г. те бяха 507, което е с 26 по-малко от сключените договори през месец март. През м. септември броят на договорите беше 443, т.е. с 64 по-малко в сравнение с тези от м. юни 2018 г.

В резултат на проведена информационно-рекламна кампания за набиране на кандидати за курсанти и студенти в Националния военен университет „Васил Левски” и във Висшето военноморско училище „Никола Й. Вапцаров” бяха набрани общо 707 кандидати за курсанти/студенти.

5.3. Военно-образователна система

През учебната 2017-2018 г. в Националния военен университет „Васил Левски” се обучаваха 278 студенти в образователно-квалификационна степен „магистър”, 885 студенти в образователно-

квалификационна степен „бакалавър“, 36 докторанти и 719 курсанти в образователно-квалификационна степен „бакалавър“, като на 113 випускници беше присвоено първо офицерско звание.

През същия период във Висшето военноморско училище „Никола Й. Вапцаров“ се обучаваха 110 курсанти, 2 836 студенти и 37 докторанти.

През учебната 2017-2018 г. за придобиване на образователна и квалификационна степен „магистър“ във Военната академия „Г.С. Раковски“ се обучаваха 286 слушатели в професионално направление „Военно дело“ и 780 студенти в професионално направление „Национална сигурност“. Общо 65 докторанти се обучаваха за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

През учебната 2017-2018 г. в секции „Сухопътни войски“ и „Военновъздушни сили“ на Професионалния сержантски колеж бяха приети за обучение 30 кадети в редовна форма и 70 кадети в задочна форма, а в Професионалния старшински колеж 15 кадети в редовна форма и 40 кадети в задочна форма. Всички приети военнослужещи в редовна форма за обучение получиха свидетелство за професионална квалификация след полагане на държавните изпити.

На длъжности във въоръжените сили през 2018 г. бяха назначени, както следва: 89 випускници на Военна академия „Г.С. Раковски“, 113 випускници на Националния военен университет „Васил Левски“, 17 випускници на Висшето военноморско училище „Никола Й. Вапцаров“, 313 випускници на Професионалния сержантски колеж и 77 випускници на Професионалния старшински колеж.

Осъществена беше и кампания по набиране на студенти от висшите училища за включване в курсове по начална и/или специална военна подготовка. В резултат, 5 студенти придобиха военно-отчетна специалност след завършването на курс по „Военноморска подготовка“ във Висшето военноморско училище „Никола Й. Вапцаров“. Други 7 завършиха курс по „Начална военна подготовка“ и след като им беше присвоено първо военно звание по резерва „Редник 1-ви клас“, бяха вписани на военен отчет.

Република България успешно изпълняваше функциите, произтичащи от председателството на Секретариата на Бюрото за международно езиково координиране на НАТО (BILC), които включват отговорности по организацията на сътрудничеството между страните в областта на чуждоезиковото обучение и тестването съгласно стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001.

През 2018 година продължиха дейностите, свързани със създаването на Висше военновъздушно училище за обучение и подготовка на авиационни кадри за нуждите на Българската армия, за въздухоплаването с държавни въздухоплавателни средства (полицейски, митнически и на други държавни структури) и за гражданската авиация.

С цел повишаване на езиковата подготовка по английски език общо 555 специализанти, в това число 170 от декларираните формирования, се обучаваха в квалификационни курсове във Военна академия „Г. С. Раковски“ и висшите военни училища.

През отчетния период 984 военнослужещи и цивилни служители успешно преминаха изпитите за определяне нивото на владение на английски език съгласно стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001.

В изпълнение на Програмата за управление 2017 – 2021 г.⁴⁴ през учебната 2017-2018 г. с учениците от около 4409 паралелки от приблизително 963 училища се проведе обучение, свързано с отбраната на страната.

През 2018 г. в изпълнение на Програмата за управление 2017 – 2021 г.⁴⁵ курс „Начална военна подготовка“ преминаха 106 български граждани. Успешно завършилите курса бяха зачислени в запаса.

⁴⁴ Мярка 302

⁴⁵ Мярка 328

5.4. Социален статус и мотивация

Предприетите мерки за повишаване на размера на възнагражденията на военнослужещите, доведоха до положителни резултати по отношение на мотивацията на военнослужещите.

През 2018 г. продължи осъществяването на политиката по доходите в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, в рамките на утвърдения бюджет на Министерството на отбраната.

От 01.01.2018 г. бяха увеличени основните месечни възнаграждения на военнослужещите за притежаваното военно звание и степен, както следва - на офицерите средно с 7,63%, на офицерските кандидати с 9,65%, на сержантите (старшините) с 10,87%, на войниците (матросите) с 13,03%.

От 01.01.2018 г. се въведе допълнително възнаграждение за специфични условия при изпълнение на военната служба, свързано с фактическо командване или ръководство на личен състав. Определени бяха различни размери на допълнителното възнаграждение за военнослужещите в съответствие с присвоеното им звание, в зависимост от йерархичните нива.

Във връзка с повишаването от 01.01.2018 г. на размера на минималната работна заплата за страната се увеличиха минималните и максималните размери на основните месечни заплати за всички длъжности за цивилни служители от структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, за които не се прилагат Законът за държавния служител и чл. 107а от Кодекса на труда.

В началото на м. март 2018 г. бяха увеличени индивидуалните основни месечни заплати на цивилните служители по служебно правоотношение и по трудово правоотношение по чл. 107а от Кодекса на труда от Министерството на отбраната и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, за които се прилагат Закона за държавния служител и чл. 107а от Кодекса на труда на основата на годишната оценка за изпълнение на длъжността за 2017 г. и в съответствие с Вътрешните правила за работната заплата на всяка от структурите.

С еднократни помощи за посрещане на разходите при болест, смърт, злополука и др. бяха подпомогнати 792 военноинвалиди, 95 пенсионирани военнослужещи, 283 кадрови военнослужещи, 104 цивилни служители, 8 обучаващи се във висши военни училища, 188 ветерани и 560 военнопострадали. Общият размер на отпускните еднократни помощи през годината беше 739 750 лв.

Комисията по материално подпомагане в Министерството на отбраната отпуска допълнително еднократни помощи по случай Коледните и Новогодишни празници на 20 деца на военнослужещи, загинали при или по повод изпълнение на военната служба и на 223 военноинвалиди с трайно намалена работоспособност. Общият размер на отпускните помощи беше 825 750 лв.

Регистрирани бяха нови 60 правоимащи, на които са издадени книжки за военноинвалид или военнопострадал.

Към 30.09.2018 г. приблизително 3 700 военнослужещи и цивилни служители от Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия души бяха картотекирани като нуждаещи се от жилища. В рамките на грижата за хората в отбраната през 2018 г. бяха преразгледани някои от имотите с отпаднала необходимост с цел стартиране на процедури за отстъпено право на строеж, даващо възможност за задоволяване на жилищните нужди на картотекираните служители. Разработени бяха проект на процедура за отстъпено право на строеж и обхват на имотите в градовете с най-голяма жилищна необходимост по отношение на броя картотекирани лица. Предвидените имоти бяха обследвани и в аспект на общите устройствени планове за тези градове.

Политиката за повишаване на социалния статус и мотивация на военнослужещите и цивилните служители от Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната се осъществяваше и чрез осигуряването на карти за почивки във военно-почивните домове и хотелите, управлявани от Изпълнителна агенция "Военни клубове и военно-почивно дело". В същата рамка бяха осигурени карти за почивки за ветераните от войните,

военноинвалидите и военнопострадалите, както и за участниците в международни операции и мисии.

5.5. Политика на социално сътрудничество

Осъществяването и координирането на взаимоотношенията между Министерството на отбраната и национално представителните синдикални организации продължи да се извършва чрез Отрасловия съвет за социално сътрудничество. В резултат на дейността му бяха съгласувани действията и интересите на служителите при изпълнението на постигнатите договорености в Колективния трудов договор в Министерството на отбраната.

В изпълнение на Програмата за управление 2017-2021 г.⁴⁶ бяха извършени редица дейности, насочени към активно сътрудничество с военно-патриотичните съюзи и други организации за патриотичното възпитание на младежта и съхраняване на традициите на Българската армия. Продължиха административните дейности за подпомагане работата на Националния комитет за отбелязване на Първата световна война и участието на България в нея. Продължиха и дейностите с военнопатриотична насоченост, чрез организиране и провеждане на чествания на бележити дати и годишнини в страната и в чужбина. Открити бяха осем нови военни паметника в страната.

Проведени бяха съвместни мероприятия с военно-патриотичните съюзи за отбелязването на 74 - годишнината от края на Втората световна война, свързани с отдаването на военни почести и отслужването на панихиди на български военни гробища и мемориали в градовете Ниш и Белград в Сърбия, в гр. Вуковар в Хърватия, и в с. Харкан и гр. Пейч в Унгария.

С цел подпомагане на военно-патриотичната и родолюбивата им дейност, през 2018 г. 12 военно патриотични съюзи бяха подпомогнати с финансови средства на обща стойност 89 588 лв.

Продължиха дейностите по социална адаптация на военнослужещите, освобождавани от военна служба. За повишаване на информираността за правата, условията и реда за участие в дейностите за адаптация през 2018 г. с военнослужещите са проведени 258 индивидуални информационни беседи и 116 групови беседи, в които са участвали 4 337 военнослужещи. Търсещите работа освободени военнослужещи се информират за свободните длъжности, обявените в регистрите на вакантните длъжности за военнослужещи, както и за военна служба в доброволния резерв.

---

⁴⁶ Цел 82

6. Поддръжка и осигуряване на отбраната

6.1. Разузнаване

През 2018 г. дейността на Служба „Военна информация“ (СВИ) беше насочена към повишаване на способностите и ефективно управление на структурите за придобиване, анализ и своевременно предоставяне на разузнавателна информация на държавното и военното ръководство на страната. Продължи ефективното сътрудничество с разузнавателните структури на НАТО, ЕС и партньорските служби. Тези дейности позволиха своевременното изпълнение на поетите договорености по обмена на информация от взаимен интерес сред разузнавателната общност на Алианса.

В геополитически план фокусът на разузнаването беше насочен върху районите, които пораждат хибридни рискове и заплахи с високо ниво на опасност, както и върху конфликтните зони в Близкия изток и Северна Африка, главно в Сирия, Йемен и Либия. През отчетния период акцент в дейността на СВИ беше оценката на ситуацията в кризисните държави и региони и влиянието ѝ върху сигурността на страната ни. В началото на 2018 г. СВИ възобнови дейността си в мисията на НАТО „Решителна подкрепа“ в Афганистан. За първи път беше формиран съвместен разузнавателен орган на Службата и военнослужещи от 68 бригада „Специални сили“.

През 2018 г. усилията на СВИ бяха насочени към развитието на двустранните отношения със страните, в които Министерството на отбраната има акредитирани военни аташета. Ръководителите на Службата на военния аташе активно подпомагаха посланиците на Република България в задграничните ни дипломатически представителства като съветници по военнополитическите въпроси и съдействаха на министъра на отбраната при осъществяване на правомощията му в областта на отбраната, националната сигурност и международното военно сътрудничество. През втората половина на 2018 г. беше разкрита Служба на военния аташе в гр. Минск, Беларус.

6.2. Логистично осигуряване

Основните усилия на логистичните органи на всички нива бяха съсредоточени за осигуряване на подготовката и участието на контингентите ни в операции зад граница, подготовката на военните формирования на територията на страната и оптимизиране на дейностите и взаимовръзките в областта на логистиката.

През изминалата година бяха разработени и актуализирани редица документи в областта на логистиката. С „Наредба № Н-9/04.04.2018 г. беше регламентиран реда за осигуряване с униформено облекло, лични предпазни средства, специално и работно облекло и друго вещеве имущество и снаряжение във въоръжените сили. Разработена и утвърдена от министъра на отбраната беше Програма за създаване/попълване на ведомствени военновременни запаси от материални ресурси; определени бяха военновременните потребности от основна военна и гражданска продукция и услуги за въоръжените сили, както и единни разходни норми на горивосмазочни материали и специални за техника в управление на Министерството на отбраната и въоръжените сили.

Със заповеди на министъра на отбраната беше определен редът за изплащане на транспортните разноски за превоз от местоживеене до месторабота/местослужене и обратно на военнослужещи и цивилни служители от Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия; размера на пътните пари при отиване и връщане от платен годишен отпуск на военнослужещите и цивилните служители от Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия; условията, редът за изплащане и размерът на средствата за представително облекло на цивилни служители, работещи по трудово и служебно правоотношение; лимитът от вещеве довольствие на военнослужещите, като с тази заповед лимитът за закупуване на униформено облекло на войнишкия състав е увеличен за настоящата година, с тенденция за ежегодно увеличение.

Изпълнена беше и Програмата за осигуряване на военнослужещите с нов образец камуфлажни облекла за периода 2016 - 2018 г., като заявените номенклатури облекла по програмата бяха доставени на личния състав.

В резултат на проведените обучения в областта на метрологията през 2018 г., право за извършване на калибриране и проверка на средства за измерване придобиха 105 военнотружещи от въоръжените сили.

В изпълнение на изискванията на Правилника за прилагане на Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната и на изделия и технологии с двойна употреба, през 2018 г. бяха издадени 12 сертификата за краен потребител на продукти, свързани с отбраната и 35 декларации образец 17. Издадените документи способстват за окомплектоването на Въоръжените сили с техника и оборудване за изпълнение на възложените им мисии и задачи.

За подобряване на автобусния парк на въоръжените сили бе приет проект „Придобиване на автобуси за формиранията от въоръжените сили”. Сключени са рамкови споразумения за срок от 4 (четири) години за 40 броя нови и 40 броя използвани автобуси, като за последните вече има конкретни договори със срок на доставка до края на м. март тази година.

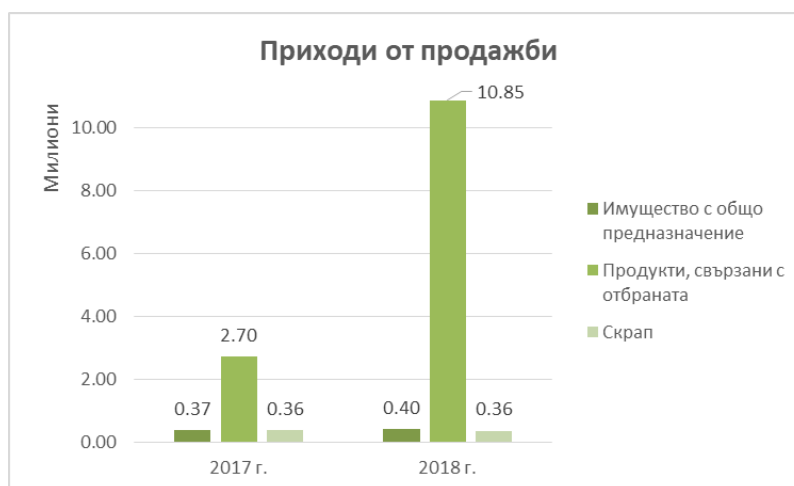
На 14.02.2018 г. Народното събрание ратифицира Технически споразумения за обмен на услуги в областите на въздушния транспорт и транспорта по повърхността в рамките на Центъра за координация на придвижването „Европа – МССЕ“⁴⁷. Участието в тези инициативи ще осигури на въоръжените сили на Република България пълния спектър от способности за придвижване и транспорт на стратегически разстояния. С тяхното използване беше осигурено и едно от мероприятията на Българското председателство на Съвета на Европейския съюз, а именно транспортирането на Военния комитет на ЕС за провеждане на неговото изнесено заседание в София.

Във връзка с отговорностите на страната по осигуряване на поддръжка от страната домакин, беше приет Закон за изменение и допълнение на Закона за преминаването през и пребиваването на територията на Република България на съюзнически и на чужди въоръжени сили⁴⁸. Със закона се облекчават визовият, данъчният и акцизният режим при преминаване или пребиваване на съюзнически войски, както и техният статут.

До 31.12.2018 г. от реализация на излишни за Министерството на отбраната и Българската армия имущества с общо предназначение, скрап и продукти, свързани с отбраната, по сключени през 2017 г. и 2018 г. комисионни договори са постъпили средства в размер на повече от 11,5 млн. лв. без ДДС.

В сравнение с 2017 г., приходите през 2018 г. са се увеличили с около 8 млн. лв.

Фигура 6 представя разпределението на приходите по вид имущество.

Фигура 6

От представената информация се вижда, че ръстът на продажбите на продукти, свързани с отбраната през 2018 г. е почти четири пъти повече в сравнение с предходната 2017, докато

⁴⁷ Обн. в Държавен вестник, бр. 18/27.02.2018 г.

⁴⁸ Обн., в Държавен вестник, бр. 14/13.02.2018 г.

продажбата на имущества с общо предназначение и скрап запазват тенденцията на постъпващите приходи спрямо 2017 г.

През 2018 г. със заповеди на министъра на отбраната безвъзмездно бяха предоставени или беше прехвърлено правото на собственост върху движими вещи на 24 юридически лица на бюджетна издръжка⁴⁹ на обща балансова стойност над 514 000 лв.

Продължи въвеждането в експлоатация на Информационната система „Логистика на Българската армия“. Извършени бяха модификации в процесите на системата, с цел синхронизирането им в съответствие с направените изменения в националното законодателство. Тази система има за цел да осигури автоматизирано управление на логистичните процеси, което ще гарантира предоставянето на достоверна информация в реално време на оперативните и стратегически органи за управление.

През отчетната година във ВМА бяха проведени около 260 000 амбулаторни прегледи. Средната стойност на разходите за един преминал болен в стационарите е около 1 434 лв., а за един леглоден – около 267 лева.

Конкретни действия бяха предприети и по отношение на все още намиращата се в процес на обжалване обществена поръчка с предмет „Доставка на хранителни продукти и напитки“. Същата беше открита през 2015 г. с цел изпълнението на нормативни задължения по отношение на полагащата се безплатна храна и напитки на определени групи военнослужещи. В тази връзка през 2018 г. Министерството на отбраната предприе поредица от целенасочени действия за разрешаване на създалия се дългогодишен проблем, сред които и мерки за законодателни промени в ЗОВСРБ с оглед на осигуряване на възможност за изплащане левовата равностойност на полагащата се безплатна храна и напитки при занятия, учения, тренировки и лагери. Предстои разглеждане на внесените предложения за промени в законодателството по съответния ред.

6.3. Инфраструктура на отбраната

След извършен анализ на имотите с отпаднала необходимост беше актуализиран Графика за осъществяване на разпоредителни действия - продажба чрез търг с тайно наддаване през 2018 г., утвърден от министъра на отбраната, който за по-голяма прозрачност бе публикуван на сайта на ведомството.

От планираните разпоредителни действия с над 109 имота, за периода от месец септември до декември 2018 г., са разработени около 90 имота, като със заповеди на министъра на отбраната са продадени 2 имота на стойност около 800 000 лв., достигната след провеждане на тръжни процедури. Приоритетно бяха разработвани и процедури по безвъзмездно предоставяне на имоти на ведомства и общини.

През 2018 г. за осъществяването на дейностите съгласно Закона за устройство на територията и предприетите действия, свързани със строителство и строителни услуги в т. ч. подготовка на документация за възлагане на обществени поръчки за проектиране, консултантска услуга, строителен надзор и строителство бяха одобрени 19 инвестиционни проекти от раздел „централни плащания“ и бяха съставени над 20 акта за откриване на строителни площадки.

През отчетната година продължиха и дейностите, свързани с изпълнението на Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността (NSIP), като бяха завършени проектите в авиобаза Безмер, в гр. Варна и в Бояна – гр. София. Изразходваните финансови средства през 2018 г. бяха в размер на над 17,69 млн. лв. В процес на възлагане на проектиране и изпълнение са два обекта за ремонт на складове за съхранение на боеприпаси.

Основните обекти в раздел „централни плащания“ на сграден фонд на действащи военни формирования, които са възложени с договори към края на 2018 г., са както следва:

- ремонт в гр. Благоевград, с извършване на който ще се осигури самостоятелно настаняване на личния състав на бригадното командване, което разполага със

⁴⁹ По реда на Закона за държавната собственост и други искатели по реда на чл. 226з от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България

сертифициран модул за активна охрана и отбрана на летище към НАТО. Предстои сертифициране от щаба на бригадното командване на модул за командване и управление на защита на силите на НАТО. Ежегодно щабът на бригадното командване участва в повече от три учения, за което е необходимо да бъдат създадени нормални условия за провеждане на необходимите занятия и подготовка;

- ремонт на сграден фонд във военно формирование 34 750 - Карлово за осигуряване на нормални условия за подготовка на щаба на бригадата и формированията ѝ с цел придобиване на необходимите способности за участие в пълния спектър от операции на НАТО. Изключително тежкото състояние на сградния фонд е причина личния състав на щаба да се помещава в три различни сгради, което затруднява планирането на дейностите. Бригадата е присъединена към корпуса за бързо развърщане на НАТО в Република Гърция;
- ремонт на Щаба на военно формирование – Шумен, с извършването на който ще се осигури завръщането на личния състав на командването на формированието и нормалното му функциониране, както и ефективност при провеждане на полевите занятия. Към настоящия момент Щаба и подразделенията са настанени в сграда, която не е предназначена за такава цел;
- реконструкция и доизграждане на войскови район 1144 – гр. Враца, с която се предвижда формированието да бъде възстановено и да пристъпи към изпълнение на задачите си. С Постановление № 5 на Министерския съвет от 21.01.2014 г. за изменение и допълнение на Постановление № 333 на 29.12.2010 г., се формира отделен механизирани батальон в град Враца. Военното формирование ще има отговорности и по трите мисии на Българската армия – отбранителна, подкрепа на международния мир и сигурност, принос към националната сигурност в мирно време.
- ремонти във войскови район 1787 – с. Средно Градище и войскови район 1163 – Плевен, с извършването на които значително ще бъде подобро комуникационното осигуряване на военните формирования при участието им в операции по поддържане на мира от различен характер под егидата на ООН, НАТО, ЕС и други международни организации, а също така и при участието им в мисии, подпомагащи населението при преодоляване на кризи от невоенен характер в мирно време и осигуряване привързването на апаратни от полевата комуникационно-информационна система и достъпа им до преносната среда на Стационарната комуникационна система на БА „Странджа-2“;
- ремонт на сграда № 3 във военно формирование 26050 – Горна Малина, с който ще се осигурят нормални условия за организиране на планирани международни учения, едно от които е международното командно – щабно учение „Balkan bridges – 2019“, на което домакин е Съвместно командване на силите;
- ремонт на сграда № 18 на военно формирование 28 880 - Белене от състава на Сухопътни войски и сграден фонд във войскови район 1183 – Троян на Военно-географска служба, за които е предвидено да бъде извършено проектиране и обследване на състоянието им;
- изграждане и ремонт на външна ограда на летище Безмер, с оглед осигуряване на надеждна защита от проникване на хора и животни в района на военно формирование 26 030 – Безмер.

6.4. Комуникационно и информационно осигуряване

Усилията в областта на комуникационно-информационното осигуряване бяха насочени към поддръжка на придобитите способности; техническо обновяване и развитие на комуникационно-информационните системи и средствата за тяхната защита, и осигуряване на извънгаранционната поддръжка. На въоръжение беше прието ново комуникационно-информационно оборудване, което повиши устойчивостта и пропускателната способност на Стационарната комуникационна система на Българската армия и класифицираните мрежи.

През 2018 г. продължи изграждането на Оптични кабелни линии за привързване на Стационарната комуникационно-информационна система на Българската армия към Единната

електронно-съобщителна мрежа на държавната администрация за нуждите на национална сигурност и отбрана.

През отчетната година бяха въведени в експлоатация 20 базови станции от системата „Автоматизирана мрежа за свързка с подвижни обекти“. Успоредно с изграждането на нови елементи на системата „TETRA на Българската армия“, продължи следгаранционната техническа поддръжка на вече изградените структури на системата, чрез провеждането на комплексно сервизно техническо обслужване. По този начин се осигури нейната непрекъсваема работа и поддържането ѝ в пълна техническа работоспособност.

За управление на военната авиация бяха въведени в експлоатация мобилни модули за разширяване на единното УКВ радио поле. Военновъздушните сили придобиха също и криптиращи устройства по стандартите на НАТО за защита на гласовите УКВ радио-комуникации „земя-борд, както и радиостанции за осигуряване на шумозащитени УКВ радиокомуникации.

Поради изтичане на определените срокове за експлоатацията на криптографски средства, бяха предприети действия за замяна на два типа криптографски средства при спазване на изискванията на националното законодателство. В края на годината беше въведена в експлоатация новата криптографска мрежа за предоставяне на криптирана комуникация на българския военен контингент, участващ в мисията на НАТО в Афганистан и бяха одобрени за използване 34 нови точки от работещи криптографски мрежи, което е почти два пъти повече спрямо предходната година.

През 2018 г. бяха осигурени ремонтът, поддръжката и обновяването на ISDN/IP автоматични телефонни центри, както и техническата поддръжка на комуникационното оборудване и компютърната техника от Автоматизираната информационна система на Министерството на отбраната и Българската армия, оперативните и тактическите щабове.

6.5. Сигурност на информацията

През 2018 г. системата за защита на класифицираната информация в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия функционираше устойчиво и допринасяше за изпълнението на изискванията на националното законодателство и международните договори в тази област.

Автоматизираният обмен на класифицирана информация беше гарантиран с експлоатацията на акредитираните автоматизирани информационни системи, национални и такива на НАТО. През годината бяха акредитирани осем комуникационно-информационни възли от състава на Автоматизираната информационна система на Министерството на отбраната и Българската армия.

6.6. Киберотбрана

В условията на сложна и динамична среда за сигурност се наблюдава тенденция на нарастване на рисковете и заплахите в киберпространството, включително и към комуникационните и информационни системи на въоръжените сили на Република България.

С новоприетия Закон за киберсигурност бяха възложени отговорности на министъра на отбраната и началника на отбраната по организирането на изграждането, развиването и поддържането на способности за киберотбрана за защита на системите за управление на отбраната и въоръжените сили. В тази връзка през 2018 г. бяха предприети конкретни действия по разработване на концептуална и доктринална база с цел формирането на политика по киберсигурност в Министерството на отбраната. В изпълнение на направленията за съсредоточаване на усилията през 2018 г., заложи в предходния Доклад за състоянието на отбраната и въоръжението сили, беше иницииран процес за разработване на Концепция за киберотбрана.

С цел повишаване на информираността и подготовката на експертите по кибер сигурност и отбрана бяха проведени множество национални и коалиционни учения с елементи на кибер защита

като ученията на НАТО „CWIX 2018“ и „Cyber Coalition 2018“ и на ЕС “Cyber Europe 2018” и “MILEX 18”.

6.7. Военна стандартизация, сертификация и кодификация

В областта на стандартизацията през 2018 г. бяха организирани ратификацията и одобряването на 103 стандартизационни документи на НАТО. Организирано беше прилагането на 231 STANAGs и потвърждаване на прилагането на 60 стандартизационни документи на НАТО. Актуализирана беше базата данни в информационна система „СТАНДАРТ“. В съответствие с изискванията на съюзните публикации на НАТО-AQAP(s) през 2018 г. бяха извършени сертификации на шест отбранителни продукти и надзор на 14 отбранителни продукти в осем търговски дружества. Сертифицирани бяха системите за управление на качеството в 20 търговски дружества и беше извършен надзор на системите за управление на качеството в 42 търговски дружества.

През 2018 г. бяха сертифицирани 23 военни въздухоплавателни средства и четири въздухоплавателни средства на Министерството на вътрешните работи. Също така бяха извършени шест проверки на военни въздухоплавателни средства с издадени сертификати за летателна годност и 33 одити на процеса за удължаване на ресурса на авиационна техника.

За кодифициране на материални средства за нуждите на отбраната на страната съгласно изискванията на Кодификационната система на НАТО се използва софтуерния продукт Национален кодификационен инструмент „БУЛКОД“, собственост на Министерство на отбраната на Република България. През 2018 г. бяха присвоени 372 нови български Стокови номера по НАТО (СНН) и 43 NCAGE⁵⁰ кода на български фирми и организации. Към 31.12.2018 г. Министерство на отбраната на Република България е регистрирано като ползвател на 43540 СНН (от общо над 17 млн. СНН в цялата база данни на НАТО), от които 15605 са български СНН. Също така бяха присвоени общо 1208 NCAGE кода на български фирми - производителки или доставчици на стоки за нуждите на отбраната.

⁵⁰ NATO Commercial and Governmental Entity

7. Заключение

През отчетната 2018 г. отбранителната политика продължи да се осъществява в съответствие с Конституцията, законите и утвърдените от Народното събрание и Министерския съвет национални стратегически документи в областта на сигурността и отбраната.

Стратегическата среда на сигурност през 2018 г. се характеризираше с изключителна динамика, комплексност и висок кризисен потенциал в глобален и регионален аспект, като глобализацията продължи да е основен фактор по отношение на цялостното ѝ развитие.

Състоянието на отбранителните способности на българските въоръжени сили позволява изпълнението на задачите по мисиите, произтичащи от конституционните задължения за гарантиране на суверенитета, независимостта и териториалната цялост на страната в национален формат и в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС, но с ограничения. Най-съществени са ограниченията при изпълнението на по-специфичните и по-комплексните задачи.

В рамките на мисия „Отбрана“ основните усилия бяха съсредоточени върху подготовката на въоръжените сили по поддържане и усъвършенстване на съществуващите способности за водене на операции. Съществено внимание се отделяше и на подготовката на въоръжените сили, насочена към запазване на придобити способности от участие в реални бойни операции.

В изпълнение на мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ през 2018 г. формирания и отделни военнослужещи участваха в 11 различни мисии и операции зад граница. Общият брой военнослужещи, участвали в планираните през годината ротации беше около 1 400.

В рамките на мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ се изпълняваха задачи, свързани с подпомагане на МВР при охраната на границата и възпиране на незаконната миграция, противодействие на тероризма и помощ на населението при бедствия. През 2018 г. въоръжените сили проведоха 103 операции в подкрепа на населението при бедствия с участието на около 728 военнослужещи и 229 единици техника.

Реализацията на трите основни инвестиционни проекта: „Придобиване на многофункционален модул патрулен кораб за Военноморските сили“, „Придобиване на нов тип боен самолет“ и „Придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирани бригада“ ще гарантира преодоляването на дефицита от критично необходими отбранителни способности. В същото време, решаването в значителна степен на дефицита от способности зависи и от придобиването нови трикоординатни радиолокационни станции, системи за противовъздушна и противоракетна отбрана, системи за командване и управление и др.

В процеса на модернизация и превъоръжаване все повече нараства значението на реализацията на съвместни проекти със съюзни държави в рамките на НАТО и ЕС за придобиване, поддържане и използване на отбранителни способности. Участието в такива проекти допринася за преодоляване на недостига от способности и за подготовката на декларираните формирания при споделяне на разходите със съюзни държави. Инициативата на ЕС за ПСС, като и Европейска програма за индустриално развитие в областта на отбраната, предоставят допълнителни възможности в тази насока.

Въпреки усилията за набиране и задържане на подготвения личен състав, се запазват високите нива на некомплектованост с военнослужещи в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

Предприетите мерки с цел повишаване на размера на възнагражденията на военнослужещите, доведоха до положителни резултати по отношение на мотивацията на военнослужещите.

Анализът на проведените конкурси през последните години показва задълбочаваща се тенденция на спад на броя граждански лица, кандидати за постъпване на военна служба от 5-6 кандидати за едно място през 2013 г. до 1 кандидат за едно място през 2016 г. и по-малко от 1 кандидат за едно място през 2017 г. и 2018 г. Това се дължи на все още неатрактивното заплащане на военнослужещите на пазара на труда.

По време на първото председателство на страната ни на Съвета на Европейския съюз, в Министерството на отбраната бяха постигнати конкретни успехи в дефинираните приоритетни области, предварително съгласувани с постоянното председателство на Съвет „Външни работи/Отбрана“.

Във външнополитически план от особена важност беше срещата на високо равнище на НАТО през юли 2018 г., по време на която бяха взети важни решения за всеобхватна модернизация на Алианса и за създаване на по-видимо Адаптирано предно присъствие на НАТО в Черно море.

Двустранното сътрудничество и регионалните инициативи в областта на отбраната бяха фокусирани върху задълбочаване на взаимодействието със съюзниците, партньорите ни и съседните ни държави.

Чрез използването на съвместните българо-американски съоръжения се постига значителен напредък, както по отношение ефективността на провежданите съвместни подготовки и учения, така и при изпълнението на финансираните от САЩ инфраструктурни проекти. Развитието на сътрудничеството в отбраната със САЩ подпомага изпълнението на Целите за способностите на НАТО.

Отчитайки факта, че доктриналната и концептуалната база са важни елементи на модерните отбранителни способности, системата за развитие и поддръжка на националните концептуални и доктринални документи на въоръжените сили доказва на практика своята ефективност.

Мерките и целите на Програмата за управление 2017-2021 г. от компетентността на Министерството на отбраната в значителна част са изпълнени, а тези с дългосрочен хоризонт и/или постоянен срок на изпълнение продължават да се изпълняват.

Все повече нараства необходимостта от усъвършенстване на способностите за ефективни публични стратегически комуникации по отношение на провежданата отбранителна политика и приоритетите на правителството в сферата на отбраната.

8. Направления за съсредоточаване на усилията

Министерството на отбраната остава приоритетно ангажирано с решаването на най-неотложните проблеми на въоръжените сили. Усилията през 2019 г. ще бъдат насочени към:

- Развитие на Министерството на отбраната като модерна институция;
- Изпълнение на дейностите по Програма 2020 и План 2020 с отчитане на резултатите от проведените през 2018 г. прегледи на тяхното изпълнение;
- Провеждане на Преглед на отбраната, като част от процеса на „Стратегически преглед на системата за защита на националната сигурност и на стратегически преглед на отбраната“, в резултат на който да бъде разработена дългосрочна, всеобхватна и финансово осигурена Програма за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили до 2032 г.;
- Изпълнение на финансовата рамка на Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от БВП на Република България до 2024 г. при ефективно и ефикасно изразходване по предназначение на предвидените средства;
- Изпълнение на дейностите, свързани с реализирането на мерките за гарантиране на сигурността и инициативите, свързани с Адаптираното предно присъствие на НАТО в Черно море;
- Реализация на трите основни модернизационни проекта за Сухопътните войски, Военновъздушните сили и Военноморските сили съгласно одобрените от Народното събрание проекти за инвестиционни разходи;
- Изпълнение на дейностите по пакет „Цели за способности 2017“ на НАТО;
- Реализация на ефективен пакет от мерки за задържане на служба на подготвен и мотивиран личен състав и за повишаване на интереса към военната професия;
- Фокусиране на усилията върху попълване на вакантните места във въоръжените сили и окомплектоване на доброволния резерв;
- Изпълнение на мероприятията, в рамките на отговорностите на Министерството на отбраната, залегнали в Националния план от инициативи за отбелязване на 15-ата годишнина от членството на Република България в НАТО и 70-ата годишнина от създаването на Организацията на Северноатлантическия договор;
- Изпълнение на дейностите, свързани с националната комуникационно-информационна кампания „Бъди войник“;
- Надграждане на изградените способности за ефективни публични стратегически комуникации във връзка с провежданата отбранителна политика;
- Изграждане на способности за киберотбрана и разработване на концептуалната и доктриналната база в областта на киберотбрана.